

KAZAKHSTAN YOUTH MAGAZINE

UNIQUM

dekanat_ibo

Kazakhstan, Almaty

№11 (57) СЕНТЯБРЬ – ОКТЯБРЬ

Нравится: 5 045 644

dekanat_ibo #su #teambuilding #ilovesu #satbayevuniversity
www.satbayev.university @satbayev_university

UNIQUUM | СОДЕРЖАНИЕ

6

Студенттік
бірлестіктер
жәрмеңкесі

10

Тимбилдинг
на озере Иссык

16

Қош келдің,
SU студенті!

20

Студенческие
организации SU

22

Артемида ғарыштық
бағдарламасы дегеніміз не?

24

Ой трансформациясы:
креативті болудың
таңғаларлық он жолы

26

Әлемдік инноваторлардың кездесуі:
Илон Маск пен Джек Маның сұхбаты

29

Грета Тунберг "Time" журналының
«Жыл адамы» 2019 атағын
16 жасар Грета Тунберг
иеленуі мүмкін

31

SU принял участие
в VII Ежегодной
встрече руководства
«Қамқор Менеджмент»

33

Проект SU даст путевку в жизнь
людям с ограниченными возможностями

37

Директор Института архитектуры
и строительства принял участие
в Международной выставке KazBuild

38

Бизнес и образование:
долгосрочное сотрудничество

40

Алишер Когабаев:
Каныш Сатпаев – ученый мирового значения.
Сможем ли мы достигнуть тех же высот?

44

Қазақ киносындағы комедияның
дәуірі аяқталатын күнде алыс емес Қанағат
Мұстафин

46

«Көк түсті» Стивен Кингпен сұхбат

52

Дэн Браунмен «Да Винчи коды»
жайында сұхбат

НАД НОМЕРОМ РАБОТАЛИ:

Главный редактор
Камила Буташева

Журналист
Мерей КОСЫН

Редактор текстов:
**Айман СУЛЕЙМЕНОВА,
Ляззат СЕРАЛИНА**

Графический дизайн, верстка
Берик СУХАНОВ

Фотографы:
Елена ПАПЭ, Дамир ТАИРОВ

Печатное издание UNIQUM зарегистрировано в Министерстве культуры и информации Республики Казахстан

Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания №17030-Ж от 10.04.2018 г.

Дата и номер первичной постановки на учет №13494-Ж, 02.04.2013 г.

Выпуск №11 (57) сентябрь-октябрь 2019 г.

Отпечатано в типографии НАО «КазННТУ им. К.И.Сатпаева».

Тираж 1200 экз. Распространяется бесплатно.

Адрес редакции: Республика Казахстан, г. Алматы, ул. Сатпаева, 22,

ГУК, каб. №616, тел: (727) 292 43 06

KAZAKHSTAN YOUTH MAGAZINE

UNIQUM

ПИСЬМО
РЕДАКТОРА

ДОРОГИЕ ДРУЗЬЯ!

Вы держите в руках осенний выпуск журнала UNIQUM^{5U}. На его страницах мы делимся с вами радостными событиями, общими достижениями, рассказываем о истории вуза, размышляем о настоящем и планируем будущее.

Одно из главных достижений, которым по праву можно гордиться – Satbayev University признан Независимым казахстанским агентством по обеспечению качества образования IQAA-Raiting лучшим среди технических вузов страны. Это общая победа и преподавателей, и студентов университета!

Да и вообще вся история нашего вуза – это череда побед, радостных событий, о которых мы рассказываем на страницах издания. Уверены, грандиозный студенческий праздник, состоявшийся на озере Иссык и оставивший незабываемые впечатления, войдет не только в скрижали университетской истории, но и оставит след в биографии каждого, кто стал участником тимбилдинга на природе. Посмотрите на фото: эмоций – через край!

В этот день произошло главное событие в жизни первокурсников – посвящение в студенты. И они теперь – полноправные члены нашей огромной студенческой семьи, объединенной под крышей старейшего вуза Satbayev University.

Мы уверены, что вы будете поглощены не только учебой, научными исследованиями, но и найдете время для творческого времяпрепровождения. Тем более, что в нашей альма-матер созданы для этого все условия. Список студенческих сообществ по интересам вы найдете в нашем журнале.

Редакция работает над тем, чтобы сделать журнал интересным для вас. Если у вас есть идеи и предложения, то мы всегда открыты к диалогу.

Пишите, звоните, приходите в редакцию!

Камилла
Бумашева

Мерей КОСЫН

СТУДЕНТТІК БІРЛЕСТІКТЕР ЖӘРМЕҢКЕСІ

Студент жастардың өз саласында бәсекеге қабілетті кәсіби маман болып шығуында және жаңа идеяларды жүзеге асыруға ұмтылған қоғамның белсенді мүшесі болып қалыптасуында университеттегі шығармашылық ұйымдардың алар орны ерекше. Сабақтан тыс уақытта өзін-өзі дамытуға, жаңа достар табуға, басқалармен ой бөлісуге мүмкіндік беретін студенттік қоғамдық ұйымдардың жұмысы әсіресе бірінші курстар үшін қызыққа толы бір әлем екені анық.

Университетте жыл сайын жаңа оқу жылының басында студенттік бірлестіктер өздеріне жаңа мүшелер тарту үшін жәрмеңке ұйымдастырады. Бұның мақсаты – университеттегі өмірлерін енді ғана бастаған бірінші курс студенттеріне сабақтан тыс уақытта жұмыс жасайтын студенттік клубтарды таныстыру. Бұл ұйымдар жастардың қызығушылығына қарай ғылыми-техникалық тақырыптардан бастап, спорттық, дебаттық клубтар, тіпті әдеби және өнер клубтарын қамтиды. Бұл клубтар жыл бойы белсенді түрде іс-шаралар өткізіп отырады. Бұл бірінші курстар студенттеріне университет өміріне бейімделуге, жаңа достар табуға және шығармашылық тұрғыдан өзін-өзі дамытуға үлкен мүмкіндік.

Іс – шараның демеушілері:

**Red Bull
Ps 4 club
Kino fourm**

10–11 қыркүйек күндері университет алаңында студенттік ұйымдар өздерінің шағын концерттік бағдарламасын ұсынып, әрқайсысы жеке-жеке өз ұйымдарымен таныстырды. Биылғы жылы жұмыс жасайтын бірлестіктер тізімінде: SPE, SAE, Satbayev Hunterz, ТСЦ, Дебаты (IDC), «Технократ», КВН, «Бәйшешек», «Жас қанат», «Жас Отан», «Лига волонтеров», Satbayev time, SKIF, 4Arter ұйымдары бар. Олар жәрмеңке барысында бірінші курс студенттері үшін әртүрлі ойындар, викториналық сұрақтар, байқаулар мен дэнс батл ұйымдастырды. Клубтарға қатысуға ниет білдірген студенттерге арнайы толтырылатын қағаздар беріліп, ұйымның жаңа мүшелері бірлестіктің мақсат-міндеттерімен жақын танысты.

Мерей КОСЫН

ТИМБИЛДИНГ НА ОЗЕРЕ ИССЫК

В Satbayev University существует замечательная традиция, с которой знаком каждый студент, переступивший порог Университета. В начале каждого учебного года для всех первокурсников устраивается выездной праздник – тимбилдинг на озере Иссык. Его традиционно устраивает команда Института базового образования. Это сродни посвящению в студенты, ведь во время поездки новички знакомятся друг с другом, со своими преподавателями, старшими товарищами. Все это для того, чтобы первокурсники ощутили себя частью большой и дружной семьи Satbayev University и с удовольствием вступили в новую, особенную студенческую жизнь.

В этом году поездка выпала на 22 сентября, в самый разгар «бабьего лета». Солнечная, жаркая погода идеально подходила для выезда на природу. Озеро Иссык – одна из драгоценных жемчужин Казахстана. Его называют по-разному – Жасыл көл («зеленое озеро»), Ыстық су («горячий источник»). Вода в нем насыщенно голубовато-зеленого цвета, но, конечно же, никаким горячим источником озеро не является. Напротив, оно очень холодное даже в самый жаркий день лета, но вот что интересно – зимой оно не замерзает. Насладиться красотой озера и окружающего пейзажа круглый год едут как местные жители, так и иностранные туристы. И неудивительно, от окружающей красоты и звенящего чистого воздуха захватывает дух! Около 500 студентов и 50 преподавателей отправились в это сказочное место, окруженное ущельями в 80-и километрах от города Алматы.

Совместный выезд на природу – удачная идея по многим причинам. Все, кто когда-то был первокурсником вспоминая то время скажет, что в самом начале студенчество может оглушить и запутать. В первые месяцы студенческой жизни многие первокурсники чувствуют себя растерянными. Ведь в школе все было иначе – присматривали учителя, направляли и контролировали каждый шаг. В Университете все иначе, и приспособиться к этому сразу сложная задача. Тимбилдинг для первокурсников предназначен решить эту проблему. Отдых в неформальной обстановке вместе со сверстниками и преподавателями, веселая и дружная атмосфера помогают узнать друг друга и почувствовать себя на своем месте. Поездка настраивает на позитивный лад и укрепляет уверенность, что студенчество – это не скучно, не страшно, а все самое интересное – впереди.

Ребята подготовили флэшмоб, который задал настроение на весь день и настроил всех на нужный, активный лад. После него все с удовольствием принимали участие в спортивных состязаниях, которые традиционно устраивала кафедра физкультуры. Это и набивание футбольного мяча, и перетягивание каната, и игра в асыки, и лянги, и даже специальный конкурс для девушек! Но даже после конкурсов у большинства осталась энергия и ребята поднимались в горы. Некоторые же предпочли отдохнуть у озера и погреться на солнышке. После того, как все угостились ароматным узбекским пловом, словно открылось второе дыхание. И как вовремя! Ведь какое веселье без танцев! А еще была красочная фотосессия, и под конец самых активных участников награждали сертификатами и памятными призами. Спонсором мероприятия выступила компания «Пиала», которая любезно предоставила вкусный прохладный чай.

Царящая атмосфера радости и веселья однозначно свидетельствовала о том, что основная цель тимбилдинга была достигнута. Все отлично отдохнули, набрались сил, раскрепостились, обзавелись кучей новых знакомых, и конечно, позитивно настроились на весь учебный год.

Пожелаем же ребятам, а также дорогим преподавателям удачи и отличного учебного года! Первокурсники, добро пожаловать в Satbayev University!

Мерей КОСЫН

ҚОШ КЕЛДІҢ, SU СТУДЕНТІ!

*Алыстан арайланған бақытқа ұқсап,
Білімнің нұр сәулесі тұр жарқырап.
ҚазҰТЗУ-дың аттаған босағасын
Қадамың құтты болсын асыл ұрпақ!*

Қаныш Имантайұлы Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университетінде 4- қазан күні бірінші курс студенттерінің «Тұсаукесер рәсіміне» байланысты көптен күткен салтанатты кеші болып өтті. Университеттің жылдар бойы жалғасын тауып келген дәстүріне айналған және жас буынның өз елінің патриоты болып өсуіне негіз болып келе жатқан бұл рәсім биылғы жылы да жоғары деңгейде аталып өтті. Салтанатты жиынның шымылдығын ашып сөз сөйлеген Қ. И. Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университетінің академиялық жұмыстар жөніндегі проректор Искаков Ринат Маратұлы жаңа студенттерге өзінің жылы лебізін білдіріп, оқуда сәттіліктер тіледі. Өрі қарай университеттің талантты студенттері сахнаны ән мен күйге бөледі.

Кеш барысында «ҚазҰТУ көктемі» фестивалінің лауреаттары: Хаббасов Жәнібек, Хайбулла Саят, Мүтәлі Нұрилла, Байулаева Далила және халықаралық конкурстың лауреаты Қажымұқан Қалиев өнер көрсетті. Әрі университеттің халық аспаптары оркестрі, «SU Entertainment» би ансамблі, вокалды-аспапты «The FAKE» ансамблі және университеттің «Жыландар» КВН командасы жастарға кешкілік мерекелік көңіл-күй сыйлады. Сонымен қатар, биылғы жылғы бірінші курс студенттерін салтанатты қабылдау кешіне қазақ эстрадасының жарық жұлдыздары Ирина Кайратовна тобы мен Darkhan Jazz сияқты танымал өнер адамдары келіп өздерінің игі тілектерін айтып, әнмен шашу шашты.

Ант беру рәсіміне КДМ өкілі Нұралы Азамат пен 4-курс студенті Имангазина Гүлайым және бірінші курс студенттері: Қалдыбаев Жандос, Қожабек Махаббат, Таменеева Ырзахан қатысты. Университеттегі өмірлерін енді ғана бастап жатқан жастар: «Киелі шаңыраққа кір келтірмей, үлгілі де білімді шәкірт болуға, тәуелсіздікті баянды етуге бар күш жігерімізді жұмсап, Тәуелсіз Қазақстан Республикасының шынайы патриоттары болуға салтанатты түрде Ант етеміз!», - деп көпшілік алдында ресми түрде өздерінің қасиетті парыздарын, жауапкершіліктерін бекітті.

Бірінші курс студенттерінің өздерінен концерт туралы әсерлері мен университеттегі алғашқы айлардың қалай өтіп жатқандығы туралы сұраған едік.

Диана Данашова

(«Эксплуатациялық шаруашылық қызмет көрсету бөлімі» мамандығының 1-курс студенті): Маған бұл кеш қатты ұнап жатыр. Әсіресе біз Ирина Кайратовна тобының өнер көрсетуін тағатсыздана күтудеміз. Ал,

жалпы университеттегі өмірім көңілді өтіп жатыр. Білікті профессорлар мен оқытушылардың сабақтарды бізге қызықты тәсілмен жүргізуінің нәтижесінде біз өз мамандығымызды терең меңгеруге талпынып жатырмыз.

Испаев Мәди

(«Эксплуатациялық шаруашылық қызмет көрсету бөлімі» мамандығының 1-курс студенті): Бүгінгі концертке беретін бағам өте жоғары. Университеттің талантты студенттерінің өнерін тамашалап ғана қоймай, сонымен қатар, қазіргі жастарың сүйікті әншілеріне айналған қазақ эстрадасының жарық жұлдыздары Darkhan Jazz, Ирина Кайратовна сияқты топтардың өнер көрсетіп жатқандығына өте қуаныштымыз. Адамның өміріндегі ең қызықты кезең ол студенттік шағы деп айтады ғой. Менің университеттегі қазіргі өмірім өте қызықты өтіп жатыр. Ал, сабақ туралы айтар болсам, әрине, бастапқыда үйренісе алмаған қиыншылықтар болды. Алайда, ол қиындықтарды жеңіп алға мақсат қойып әрі қарай талпыну біздің міндетіміз деп ойлаймын.

СТУДЕНЧЕСКИЕ ОРГАНИЗАЦИИ SU

Студенчество – лучшее время для творческой реализации личности и приобретения полезных навыков. А студенческие организации – лучшая площадка, где можно получить все это. В университете есть множество студенческих организаций и клубов самой разной направленности, но все их объединяет главная цель – сделать жизнь в Университете яркой и незабываемой. Ежегодно в сентябре проводится «Ярмарка студенческих сообществ», во время которой каждый желающий может открыть и презентовать свое сообщество или вступить в то сообщество, которое ему понравилось.

КОМИТЕТ ПО ДЕЛАМ МОЛОДЕЖИ

КДМ занимается обеспечением реализации прав студентов на участие в управлении образовательным процессом; созданием организационных условий для духовного, культурного, образовательного становления и физического развития молодежи, раскрытия ее творческого потенциала; реализацией социально-значимых инициатив молодежи.

«ЖАС ОТАН»

Молодежное отделение партии «Нур Отан» – «Жас Отан» действует в Университете более 9 лет. Группа активистов «Жас Отан» создала в ВУЗе службу помощи в учебе отстающим студентам, организует спортивные состязания, различные конкурсы, встречи с депутатами и представителями бизнеса. Большой популярностью пользуется ежегодно проводимый чемпионат на кубок «Жас Отан».

ЖАС ҚАНАТ

Члены сообщества занимаются защитой прав и интересов студентов, организацией материальной помощи студентам (сиротам, полусиротам, инвалидам); оказывают помощь в решении правовых, социально-экономических и бытовых проблем студентов; организуют культурно-массовые мероприятия, активное проведение студентами свободного времени; положительно влияют на развитие интеллектуального потенциала (дебаты) и формирование здорового образа жизни среди студентов (футбол, баскетбол, шахматы, волейбол).

SOCIETY OF YOUNG PROGRAMMISTS (SYP)

Клуб программистов, который поможет всем желающим в освоении языка программирования «Python». В текущем году основная стратегическая цель членов организации – выиграть ежегодный конкурс «Хакатон». В команду принимаются все; главное – целеустремленность и желание проявить себя как талантливый стартапер.

SOCIETY OF AUTOMOTIVE ENGINEERS (SAE)

Университетское сообщество SAE, являющееся частью глобального общества Society of Automotive Engineers, предназначено для студентов инженерных специальностей, желающих совершенствовать свои навыки в области инженерии и проектирования. В наши дни глобальное SAE насчитывает свыше 121 000 инженеров, руководителей, преподавателей и студентов из более чем 97 стран мира. Сообщество предлагает обширный перечень мероприятий по профессиональному развитию, – семинары, технические симпозиумы и обучение в электронной форме.

SATBAYEV HUNTERZ

Студенческая организация нового формата. Можно сказать, это лицо Satbayev University. Ни одно мероприятие, городского или университетского масштаба, не проходит мимо сообщества. Находясь под попечением Офиса рекрутинга и выпускников, ребята занимаются агитационной деятельностью и осуществлением проектов разного уровня, благодаря которым каждый может достойно и креативно заявить о себе.

ЛИГА ВОЛОНТЕРОВ

Это университетское отделение общественного фонда «Лига Волонтеров», взявшего на себя миссию организации единомышленников, объединенных желанием помогать и делать этот мир добрее. Члены университетской Лиги Волонтеров принимают участие в общественно значимых кампаниях: распространяют информацию о социальных проблемах, проводят акции, организуют семинары и мастер-классы.

SPE (Society of Petroleum Engineers) Student Chapter

Студенческое подразделение Международной некоммерческой профессиональной организации технических специалистов нефтяной промышленности (SPE) – KNTU SPE Student Chapter – удостоено в 2012 г. Золотого стандарта SPE и названо лучшим студенческим подразделением мира в 2015 г. Студенты не только пишут научные работы, но и принимают участие в различных научных конференциях, конкурсах, – проектах, играют в интеллектуальные игры. В члптере также есть кружки по развитию ораторских навыков, улучшению знания английского языка и другие.

КВН

КВН SU – творческая организация университета, раскрывающая таланты каждого ее участника. Клуб занимается развитием сценического и ораторского искусств. Это пространство, созданное ребятами, которые могут вам помочь реализовать себя в крупных творческих проектах, раскрепостить дух и преодолеть скованность. КВН – это по сути большая школа по подготовке будущих сценаристов, авторов, режиссеров, продюсеров. Они успешно работают в сфере теле- и киноиндустрии. Являются сценаристами крупных телевизионных проектов, таких как «КызыкTimes», «Патруль», «ТематикShow», авторами многих youtube-проектов.

INTELLECTUAL DEBATE CLUB (IDC)

Первый дебатный клуб Алматы, имеющий 15-летнюю историю. Активно участвует в каждом турнире Алматы и Астаны. В 2015 г. клуб выиграл Кубок турнира «Лига Новичков», добился побед в турнире «Бэта-лига-2016», награжден Кубком «Турнир Фантазий». Студенческие дебаты являются отличной интеллектуальной площадкой для словесных «дуэлей». Захватывающий динамичный процесс игры учит мыслить критически, отстаивать свое мнение, импровизировать, использовать стратегию, не бояться проигрывать, и просто получать удовольствие.

SPORTLAB

Задача этой спортивной организации – привлечь внимание как можно большего числа студентов, чтобы направить их стремление на поддержание здорового образа жизни. А добиваются этого ребята с помощью спортивных ивентов, устраиваемых в стенах SU. Главная цель SportLab – предоставить студентам возможности для здорового досуга. Ведь интерес к спорту был и будет всегда. Кстати, помимо традиционного спорта, члены SportLab развивают в университете киберспорт!

«БЭЙШЕШЕК» ӘДЕБИ БІРЛЕСТІГІ

Творческое объединение (поэзия, спектакли и т.д.) студентов, где у них есть возможность печатать стихи собственного произведения в различных журналах и газетах.

ЦЕНТР СТУДЕНЧЕСКОГО ТВОРЧЕСТВА

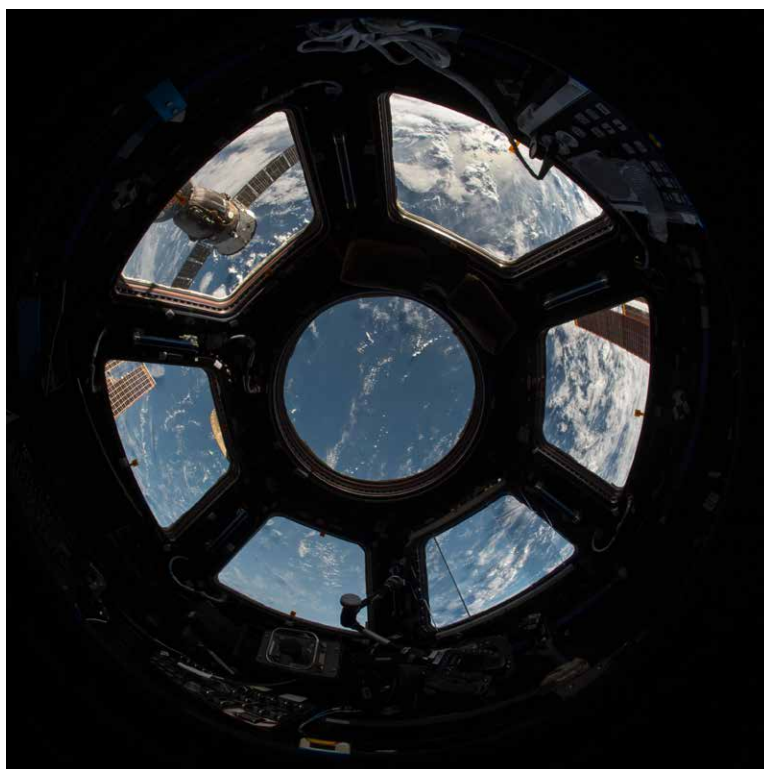
Замечательное объединение студентов, включенных в музыку и песенное творчество! Клуб музыкантов и вокалистов отличается очень теплой, семейной и дружеской атмосферой. Все наставники клуба – лауреаты конкурсов и фестивалей. При сообществе есть инструментальная группа «The Fake» и ансамбль «Квартет». Практически со времени основания нашего университета (тогда института, в 1934-м году) начали свои репетиции студенческий оркестр и хор. За без малого 85 лет сменилось не одно поколение участников этих коллективов, и все эти годы музыкально-песенный фон неизменно сопровождает студенческую жизнь.

Мерей КОСЫН

АРТЕМИДА ҒАРЫШТЫҚ БАҒДАРЛАМАСЫ ДЕГЕНІМІЗ НЕ?

Жақында «НАСА» компаниясы 2024 жылы айға америкалық ғарышкерлер кемесі аттанатындығын хабарлады. Олар: «Бұл Артемис бағдарламасы осы уақытқа дейінгі жобалардан ерекше, себебі бұл жаңа жүйе мен жаңа зерттеу техникаларына құрылған, біз құрылғыларды тек қана Айды зерттеу үшін жасамадық, бұл біздің болашақта Марсқа көшу жоспарымыздың тәжірибелік сынағы», – деп мәлімдеді.

Не үшін айды таңдадық және біз бұл бағдарлама арқылы нені көздейміз?

- Болашақта Марсқа аттандыратын жаңа техникалар мен құралдарды сынақтан өткізу.
- Бұл халықаралық жоба және адамзат болашағы үшін бірге жасалуға тиіс осындай ауқымды ғарыштық жобаларға халықаралық әріптестікті тарту.
- Жас ұрпақты ғылыми жаңалықтар ашуға және әлемді өзгертуге жігерлендіру.

Біз бұл жоба бойынша айға қалай жетеміз?

«НАСА»-ның «Space Launch System» деп аталатын қуатты жаңа ракетасы ғарышкерлерді жерден миллион шақырым қашықтықтағы Ай орбитасына қарай ұшырады. Бұл кеме Орионға барып тоқтайды және ғарышкерлер сол жерде өмір сүріп, жұмыс жасайды деп күтілуде. Бұл жерден экипаж «адамның жаңа қону жүйесі» арқылы Ай бетіне жетеді. Соңында Орион маңынан Жерге оралатын болады.

Біз қашан ол жерге жетеміз?

«НАСА» бұл жобаға қолданылатын техникаларды тексеру және қонатын аймақтарды тереңірек зерттеу түсіну үшін сынақ жұмыстарын келесі жылы бастайды. 2020 жылы алғашқы «Артемиды-1» бағдарламасы бойынша экипажсыз кеме ұшырылады. Екі жылдан кейін, яғни 2022 жылы «Артемиды-2» бағдарламасы ғарышқа экипаж жібереді. Ал «Артемиды-3» бағдарламасы 2024 жылы ғарышкерлерді Айға аттандыратын болады.

Біз ол жерде не істейміз?

Алға қойған негізгі мақсатымыз – Марс болғандықтан, қазірде біз қол жеткізген техникалар мен зерттеу тәжірибелерін алдымен Айға сапар кезінде сынақтан өткізетін боламыз. Бұл жолғы сапар адамзат үшін осы уақытқа дейін жұмбақ болып есептелініп келген Айдың оңтүстік аймағы. Су табу немесе суды пайдалану сияқты өмір сүруге жағдайлар іздеу және өзіміздің планетамыздың ашылмаған құпияларын зерттеу, планетамыздың ашылмаған құпияларын зерттеу.

Сонмен Артемиды атауы қайдан шыққан?

Артемиды – ежелгі грек мифологиясындағы Аполланың егіз әпкесі және аңызға сәйкес ол Ай құдайы. Қазір бұл атау «НАСА»-ның ғарыштық бағдарламасының өзіне айналып отыр. Бұл сапар адамзат тарихындағы ерекше сапар болып саналады, себебі ғарышкерлер Айдың оңтүстік аймағына алғаш рет табан тірмекші.

ОЙ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ: КРЕАТИВТІ БОЛУДЫҢ ТАҢҒАЛАРЛЫҚ ОН ЖОЛЫ

Қатты шаршаған сәттерде миыңыз өте креативті болады

Б асым көпшілігіміз күніміздің белгілі бір бөлігін өзіміздің белсенді жұмыс істейтін уақытымыз деп бөліп аламыз. Мысалы, кейбіреулер «таңғы бозторғай» сияқты таңсәріден тұрып жұмыс жасауды дұрыс санайды. Ал, кейбіреулері «түнгі үкі», яғни түннің ортасында тұрып, шығармашылықпен айналысқанды ұнатады. Бірақ адамның креативтілігі белгіленбеген кездейсоқ уақыттарда ашылады екен. Егер сіз таңсәрімен жұмыс жасауға әдеттенген болсаңыз, енді арасында түн ортасында тұрып жұмыс істеп көруге тырысып көріңіз, себебі қатты шаршаған ми қабылдаған ақпараттарды филтрден өткізуге тырысып жатқанда, оның бір нәрсеге тұтастай шоғырлану қабілеті жоғары болады екен.

Спорт сенің шығармашылық ойлауыңа көмектеседі

Д ене жаттығуы бұл тек денсаулық кепілі ғана емес, сонымен қатар, шығармашылық көңіл күйді сезінудің ең жеңіл жолы екенін көптеген зерттеушілер дәлелдеп келеді. Сіз жаттығумен айналысқан уақытта сіздің миыңыз астыңғы санада ашылмай жатқан идеяларды белсенді ми қабаттарына қарай тасмалдайды.

Эмбиент шуда сіздің шығармашылық ойлауыңызға көмектесе алады

Негізінде көп адамдар тыныштықта ойланды, шығармашылықпен айналысуды құп көреді. Және ойыңызды бір нәрсеге шоғырландырып шешім табуда бұл шындығында өте қажет. Дегеніменде, бұндай тыныштықта немесе қатты даңғырлаған музыка ішінде де емес, жай ғана кофеханадағы эмбиент музыка мен бір қалыпты шулы орта да сізге жаңа идеялар тудыруы әбден мүмкін.

Креативті болу түпнұсқа ойлап табу емес, бұл тек байланыстар орнату

Біздің көбіміз шығармашылық деген сөзді жаңа бір нәрсе ойлап табумен байланыстырамыз. Бірақ шындығында, креативті адамдар ойдан жаңа бірдеме ойлап таппайды, олар жай ғана бар нәрселерді біріктіру арқылы екінші бір дүниені жасайды. Егер шығармашылықты осылай түсіндірер болсақ, онда бұл біз ойлағандай ерекше қабілет емес, керісінше, әркімде пайда бола алатын өте табиғи құбылыс екендігіне көз жеткіземіз. Стив Джобстың өзі бұл туралы былай дейді: «Креативтілік дегеніміз бұл бір -бірінен алыс жатқан нәрселерді дұрыс байланыстыра білу. Егер сен шығармашылық адамдардан бұл жаңалығын қалай ашқандығын сұрасаң олар өздерін аздап кінәлі сезінулері мүмкін, себебі шындығында олар бұл жаңалықты ойлап таппайды, олар жай ғана бірнәрсені көре білді.». Зерттеушілердің өзі интеллект бұл -мидың ішіндегі әртүрлі бөлшектердің физикалық тұрғыдан байланысуының нәтижесінде пайда болады дегенді алға тартады.

Көп саяхаттау да сізді креативті ойлауға бейімдейді

Саяхаттаудың дүниетанымымызды кеңейтуде маңызы аса жоғары екендігі бәрімізге белгілі. Ғалымдардың колледж студенттерімен жасаған жазғы демалыс эксперименті бойынша, екі топқа бөлінген студенттердің бір бөлігі демалыс уақыттарын өздерінің қалаларында өткізеді. Ал, ке-

лесі топ Англияға жазғы оқуға аттанады. Нәтижесінде күзде оралған студенттер оқу барысында әртүрлі белсенділік танытқан. Соның ішінде жазғы уақытты саяхаттаумен өткізген топтағы студенттердің креативтілігі аса айқын байқалған. Басқа мемлекетте болу, өзге мәдениеттермен танысу шындығында адамды шығармашылық тұрғыдан өсіруге көмектеседі.

Қараңғылық бізге көбірек еркіндік береді.

Көптеген ғалымдар қараңғылық адамның шығармашылық ойлануына ең жақсы жағдай деп есептейді. Себебі адам қараңғыда қалған кезде еріксіз көну, тәуекелдік сияқты басып тұратын сыртқы күштерден өзін еркін сезіне алады.

Көк және жасыл түстер сізге креативті тапсырмалар орындау кезінде көмектесе алады

Жасыл түстің көзге қатты түсе қоймайтын кішкене бөлшегі де сізге тапқыр ойлардың келуіне жол ашады. Әрине, өзіңіз отырған офис қабырғасын жап- жасыл етіп бояп тастау міндет емес, тек өзіңізге жақсы шығармашылық көңіл күй сыйлайтын заттардың жасыл не көк түсті болуына мән берсеңіз сол да жеткілікті.

Мәжбүр болу, еріксіздік те сіздің шығармашылық тасуыңызға жол ашады

Барлығымыз еркіндік барлық шығармашылықтың бастауы деп ойлаймыз. Бірақ осындай парадокс бар екен, еріксіздік те сізді шығармашылықта табысты ете алады. Бұның себебі, сізде асып- тасып жатқан таңдау болмағандықтан, кедергілерге ұшыраған сәттерде сіз креативті бола бастайсыз. Сіз бұл жағдайдан ешкімнің басына келмеген ерекше жолмен шығасыз.

Шашылып жатқан жұмыс үстелі сізді көбірек креативті етеді

Бұл бір жағынан дау тудыруы мүмкін. Бірақ ғалымдардың зерттеуінше, шығармашылық процесс

шашылып жатқан бөлме ішінде өте жемісті жүзеге асады екен.

Ұйықтап жатқан кезде сіздің миыңыз өте креативті күйде болады

Біздің басым көпшілігіміз ұйықтан тұра салып жұмыс істеуге соншалықты дайын болмаймыз. Кофе ішіп, жаттығу жасап ойымызды жинақтауға тырысамыз. Бірақ бұндай мез -зең уақытты ұлы суретшілер жаңа дүние ойлап табу үшін пайдаланған екен. Тарихтағы ең ұлы тұлғалардың бірі сюрреалист Сальвадор Дали жұмыс үстелінің үстінде қолына қасық ұстап отырып ұйықтағанды жақсы көреді екен. Және ұйықтамас бұрын еденге төрелке қойып қоятын көрінеді. Суретші енді ғана ұйқыға кеткенде қолындағы қасығы жерге түсіп салдырлаған дыбыстан кенет ұшып оянатын суретші түсінде көрген бейнелерді ұстап қалуға тырысады екен. Есіне түскендерін қағаз бетіне жылдам салуға асығатын болған. Яғни, біз оянғанда көп нәрсе есімізде қалмайды, ми барлық керемет идеялар мен бейнелерді сана астына қарай жасырып қоя береді. Ал, шығармашылық дегеніміз өз ішінде жатқан сол дүниелерді қайта еске түсіру және ашу болып табылады.

ӘЛЕМДІК ИННОВАТОРЛАРДЫҢ КЕЗДЕСУІ: ИЛОН МАСК ПЕН ДЖЕК МАНЫҢ СҰХБАТЫ

Қыркүйек айының басында Қытай елінің астанасында өткен «Әлемдік жасанды интеллект» конференциясында TESLO компаниясының директоры Илон Маск пен Alibaba компаниясының президенті Джек Ма жасанды интеллект пен оның болашақтағы адам өміріне әсері жайында пікірталас құрды.

Сұхбаттан үзінді беріліп отыр.

Илон Маск: Біз не туралы айтамыз? Бүгінгі тақырып тек ғана жасанды интеллект жайында болатын сияқты ғой.

Джек Ма: Ия, жасанды интеллект жайында болмақ.

Илон Маск: Негізінде жасанды интеллект (AI) сөзі «махаббат» дегенді білдіреді деп айтқан еді. Дыбысталуын айтып отырмын, «махаббат» деген сөзге ұқсайды екен, солай ма?

Джек Ма: Ия, бірақ мен өз басым жасанды интеллект (AI) деген сөзді жек көремін. Одан да Alibaba intelligence деп атаған ұнайды.

Илон Маск: Ия, олай да болуы мүмкін. Меніңше, адамдар жасанды интеллекттің мүмкіндігін соншалықты жете бағаламайтын сияқты. Көбі бұны тек ақылды адам деп қана ойлайды. Бірақ бұл шындығында одан да үлкен мағына бере бастады. Және біраз уақыттан кейін жасанды интеллект ең ақылды адамның өзінен ақылды болмақ. Мысалы, бұны маймылдардың адамдарды қаншалықты түсіне алатындығымен салыстыруға болады. Біз олар үшін жай ғана өзге ғаламшарлықтар сияқтымыз және олар тек өзге маймылдардың өмірі ғана туралы ойлай алады. Ал адам туралы ойлануға қабілеттері жетпейді. Түсінесіз бе, бұл сол сияқты. Жасанды интеллект зерттеушілері өздерін аса ақылдымыз деп есептейді. Бірақ жасанды интеллектің қабілетінің қасында олардыкі ештеңе де емес. Олар тіпті өздерінен де ақылды біреудің болатындығын елестете алмайды. Жасанды интеллект өте жылдам өсуде. Біз әлдеқашан киборгке айналдық. Себебі біз компьютер, телефон сияқты техникалармен тікелей интеграцияға түстік. Қазір үйге телефонды қалдырып кету – аяқ-қолыңызды үйде тастап кетумен бірдей ғой. Яғни, біз бұл құралдарға тәуелді болып қалдық. Және біз олардың қасында өте баяу жұмыс жасаймыз.

Джек Ма: Мен сен сияқты кәсіби техника маманы емеспін. Менің бар ойлайтыным – өмір туралы. Меніңше, жасанды интеллект біз үшін қоғамның жаңа парағын ашатын болады және біз сол арқылы өзімізді жақсы тани түсеміз. Әрі болашақты болжау да өте қиын. Тарихтағы болжамдардың 99,99 пайызы қате болып шықты.

Илон Маск: Мысалы үшін?

Джек Ма: Олардың тек қана 00,00 пайызы ғана айтқандай келді. Бірақ олардың өзі кездейсоқтықтан.

Илон Маск: Және статистиканың да 80 пайызы – қате ақпараттар.

Джек Ма: Жасанды интеллект немесе Алибаба интеллект бұл адамды және оның ішкі дүниесін түсінуге тырысып жатқандығы мені қуантады. Адамдар жасанды интеллект туралы уайымдағанда, алдымен өздеріне деген сенімдері болуы керек. Меніңше, шешімі болмаған көп дүниелердің шешімі ертең табылатындығы сөзсіз. Егер бізде бұл мәселелердің шешімі болмаса, онда ертең бұны келесі ұрпақ шешетін болады. Мен сондықтан өте оптимистпін және жасанды интеллект деген біз үшін қорқынышты деп есептемеймін. Сондай-ақ бұдан қорқып, шулап жүрген адамдардың барлығын мен колледждың ақылдылары дер едім. Себебі біз сияқты көше ақылдылары бұдан қорықпаймыз. Біз үшін бұл жай ғана қызық дүние.

Илон Маск: Білмеймін, жігітім, бұл бір жасанды интеллект туралы оптимистік тұрғыдан айтылған тарихтағы соңғы сөздер сияқты. Компьютердің артықшылықтарының қалай тез өсіп жатқандығы туралы мен бір мысал айтайын. Осыдан 40–50 жыл бұрын сізде тек тіктөртбұрышты Понг видео ойыншығы болатын. Ал қазір миллиондаған адамдар бір мезетте ойнай беретін фотореалистік симуляторы бар нешетүрлісі қолданылуда. Егер ойындардың мұндай жылдам дамуына сенсек, енді біраз уақыттан кейін сіз видео ойыны мен шынайы өмірді ажырата алмайтын күйге түсесіз. Енді техниканың пайда болуы мен өсуінің тарихын адамзат өркениетінің даму тарихымен салыстырып көріңіз. Бұл тіпті ақылға қонымсыз жылдамдықты көрсетеді. Мен өте оптимист адаммын. Мен бізді қараңғылық пен құрдым күтіп тұр деп айтудан аулақпын. Мен жай ғана қазіргі техниканың дамуының біз көріп отырған нәтижесін айтып отырмын. Дамудың соншалықты жылдамдығы, тіпті бізді бұл жаңа дүниелерді түсініп білуге үлгіртпей жатыр. Бірақ бұл біз үшін қаншалықты жақсы не жаман екендігін анық білмеймін.

Джек Ма: Жақсы, ал енді одан да қызықтырақ нәрсе туралы әңгімелессек. Сен Марсқа барғың келеді екен ғой. Сонымен, адамзаттың Марстағы өмірі қалай болмақ, бұл қандай өмір болуы мүмкін? Маған Жерде, өзіміздің айналамызда болып жатқан оқиғалар көбірек қызықты, ал сен неге сонша бәрімізді Марсқа әкеткің келеді? Саған бұл не үшін қызық?

Илон Маск: Марс туралы біздің ойларымыз бұл адамзаттың болашақта қадам жасайтын әрекеттерімен тікелей байланысты. Біздің санамыздың жұмысын не нәрсе дамытып, жетілдіріп отыр? Және біз бұл сана жұмысының әрі қарай жұмыс істей беретіндігіне кепіл бола алмаймыз. Себебі біз әлі өзге ғаламшарлықтармен кездескен жоқпыз. Олар қайда? Олар бар ма өзі? Бұл парадокс. Бұл біз үшін ең маңызды сұрақтардың бірі. Кейбіреулер біз таба алдық деп ойлайды. Бірақ сеніңіз маған, біз оларды әлі тапқан жоқпыз.

ГРЕТА ТУНБЕРГ

“TIME” ЖУРНАЛЫНЫҢ «ЖЫЛ АДАМЫ» 2019 АТАҒЫН 16 ЖАСАР ГРЕТА ТУНБЕРГ ИЕЛЕНУІ МҮМКІН

Жылдың басында өткен «Әлемдік экономикалық форум» конференциясында «Біздің үйіміз тозақ алдында тұр» деген батыл сөздерімен жұртты ойландырған швециялық 16 жастағы қыздың есімі Грета Тунберг болатын. 2019 жылы 15 наурыз күні 2000 қаладан көтерілген 1,6 миллион жасөспірімдердің ереуілі климат өзгерісіне бей-жай қарап отырған саясаткерлерге үндеу еді. Бұл тарихтағы табиғатты қорғауға арналған ең үлкен қозғалыс болды. Мектепке барудан бас тартып, болашақтары туралы үлкендердің ойлануын талап еткен бұл қозғалыстың басында белсенді қыз Грета Тунберг тұрды. Грета Тунберг 2003 жылы Швецияның астанасы Стокгольм қаласында дүниеге келген. Анасы Маленда Ернман – белгілі опера әншісі, әкесі Сванте Тунберг – актер.

Бір күні мектепте оқушыларға климат өзгерісі туралы деректі фильм көрсетеді, ол кезде Грета сегіз жаста болатын. Гретаның сыныптастары бұл туралы айтып жүрді, бірақ көп өтпей барлығы ұмыт қалды. Алайда Гретаның көз алдынан экрандағы суреттер кетпеді. Ол бұл мәселе туралы мазасыздана бастады. Айналасында бұл туралы ойланатын басқа да кісілердің бар екендігін байқады. Бірақ олар әдеттегідей таңертең жұмысқа барып, тамақ ішіп, түк болмағандай жүре беретіндері, ешқандай әрекетке бармайтындығы Гретаны қатты жабырқатты. Бірақ әлемді өзгерту үшін, өзімнен бастауым керек деп есептейтін кішкентай қыз алдымен ет жеуден бас тартты және кейінірек бұл әрекетін ата-анасы

«Сендер, үлкендер менің болашағымды бүлдіріп отырсыңдар»

жалғастырғанда, ол өте қуанды. Кейін белсенді әрекеттерін айналасындағы достарымен бірге жасайтын болды. Ол өзінің қатарында қолдаушыларының көбейіп жатқандығын көргенде, қатты шабыттанды. Отбасы оны үнемі қолдап отырды.

2018 жылы швециялық «Svenska Dagbladet» газеті ұйымдастырған климат өзгерісі туралы эссе жазу жарысында Грета Тунберг жеңімпаз атанды. Және осы жылы 20 тамыз күні ол алғашқы ашық қарсылыққа шығуды бастады. Сол күні ол мектепке барудан бас тартты да, оның орнына Швеция парламентінің алдына келіп, дәл сабақ кестесі бойынша 8.30–15.00 сағат аралығында орнынан қозғалмай отырды. Көп ұзамай жергілікті журналистер келіп, оның талабын тыңдай бас-

тады. Кейінірек Грета Тунбергты TED конференциясына спикер болуға шақырды.

«Бұл әрекеттерім мені әлемді басқалай көруге үйретті. Мен өтіріктер арқылы шындықтың қайда жатқандығын анық көруді үйрендім. Мен компромиссті жақсы көрмеймін. Ерекше болу бұл әлсіздік емес, бұл, керісінше, күш-қуат. Себебі сен халықтың ішінен алдыға шығасың». «Time» журналының жыл сайынғы жариялайтын «Жыл адамы» атағына биылғы жылғы үздік үміткерлер қатарында 16 жасар Грета Тунберг тұр. Жастарға үлгі болар Гретаның оқиғасы – Жер-анасын қорғауға шыққан кішкентай баланың әрекеті еді.

LISTEN UP!

SU ПРИНЯЛ УЧАСТИЕ В VII ЕЖЕГОДНОЙ ВСТРЕЧЕ РУКОВОДСТВА «ҚАМҚОР МЕНЕДЖМЕНТ»

Satbayev University принял участие в VII Ежегодной встрече руководства «Қамқор Менеджмент» и представителей «Отраслевого Профессионального Союза Ремонтных Предприятий Транспорта «Қамқор Магистраль», которая прошла в г. Нурсултан 5 сентября.

В ходе конференции состоялась презентация Satbayev University и перспектив партнерства, а также подписан Меморандум о сотрудничестве «Қамқор Менеджмент» с Satbayev University. В конце встречи генеральный директор «Қамқор Менеджмент» Диас Сулейменов вручил 10 грантов на обучение в университете работникам группы компаний «Қамқор менеджмент».

«Қамқор Менеджмент» – лидер рынка услуг в железнодорожной отрасли Казахстана и признанный эксперт в своей области. Первым этапом сотрудничества между «Қамқор Менеджмент» и Satbayev University станет образовательный проект по подготовке специалистов в профильной магистратуре по программе «Менеджмент и управление».

Компании совместно будут внедрять процесс систематизированного обучения сотрудников «Қамқор Менеджмент» по направлениям первого/второго высшего образования, магистратуры и докторантуры. Подготовка специалистов будет проводиться по инженерно-техническим направлениям, Информационным и телекоммуникационным технологиям и Управлению проектами.

ПРОЕКТ SU ДАСТ ПУТЕВКУ В ЖИЗНЬ ЛЮДЯМ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ

Впервые в Казахстане старейший технический вуз страны выдвинул идею проекта республиканского масштаба по инклюзивному образованию. Цель проекта – предоставить людям с ограниченными возможностями доступ к высшему образованию и дать им шанс построить полноценную жизнь.

Доля людей с ограниченными возможностями здоровья постоянно растет и достигла 3,7% от населения Казахстана. За 4 года (с 2011 по 2015) количество детей с ограниченными возможностями здоровья увеличилось на 20%. Всего по Казахстану 88 000 детей с особыми нуждами, однако высшее образование получают только 0,3-0,5%. Это всего 385 студентов. Большинство не социализированы, не имеют образования и не работают. У них нет сформированной потребности в получении высшего образования.

О сложившейся ситуации рассказал руководитель молодежной организации инвалидов «Жігер» Фархат Юсупжанов:

– Многие абитуриенты считают, что высшее образование для них недоступно. При поступлении люди со специальными потребностями сталкиваются с большими трудностями. Например, если человеку нужно дополнительное время для сдачи экзамена, ему нужно этого добиваться, что-то доказывать. Если незрячему нужен помощник на экзамене, ему могут дать неквалифицированного человека, который не знает, как объяснить то, что написано в билете. Мы даже сталкивались с ситуацией, когда от глухого требовали

сдать аудирование по английскому языку. А если человек не слышит – как он будет аудирование проходить? И много других проблем.

Но даже если они поступают, то все равно не могут эффективно учиться, так как нет соответствующей инфраструктуры, преподаватели не подготовлены, нет адаптированных пособий.

У инвалидов в большинстве случаев все время уходит просто на то, чтобы добраться до нужного класса и получить информацию. Част учителя видят, что не могут этому студенту помочь и искусственно завышают ему оценку, а студент обучается просто ради стипендии. Уровень выпускников с инвалидностью очень низкий, даже получив диплом, они не способны работать.

МИРОВОЙ ОПЫТ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В Казахстане до недавнего времени дети, которые имели серьезные проблемы со здоровьем, попадали в категорию неполноценных. Это мальчики и девочки, страдающие ДЦП, глухонемые или слепые, аутисты. Обычно таких детей родители отдавали в интернаты, а высшее образование для них было закрыто. Чтобы понять масштаб проблемы, представьте себе, что вы не можете свободно перейти улицу, сесть на автобус или войти в класс или магазин. Вы не можете сами заработать себе на жизнь и вынуждены делать только то, что вам говорят. Однако возможности людей с особыми потребностями не ограничены их болезнью. Они не могут видеть, слышать или свободно двигаться, но могут мыслить, решать сложные задачи, развивать науку и технику, руководить.

ПРОЕКТ, КОТОРЫЙ ИЗМЕНИТ СИТУАЦИЮ

Ситуацию может изменить всего один позитивный пример полноценного инклюзивного университета в стране. Эту роль готов взять на себя Satbayev University. На данный момент университет ищет финансовую поддержку, чтобы на следующий год полноценно открыть свои двери для инвалидов по зрению, слуху и опорно-двигательному аппарату.

– Satbayev University – национальный вуз, и мы хотим показать на своем примере, что люди с ограниченными возможностями могут быть инженерами и учеными, работать наравне со всем обществом, успешно социализироваться. К сожалению, в бюджет университета не заложена возможность реализации этого проекта, поэтому мы ищем финансирование, чтобы претворить в жизнь эту идею и удовлетворить потребность инвалидов в образовании качественно и с полной ответственностью, – подчеркнул Берик Мухтыбаев.

Мухтыбаев Берик Хамитович
Руководитель Аппарата Ректора

В рамках проекта университет готов разработать дизайн, интегрировать и адаптировать инфраструктуру, а потом адаптировать академические процессы с использованием современных IT-решений в образовании. Университет планирует разработать стандарты учебных материалов и инфраструктурных элементов, методики подготовки преподавателей и психологов к работе с людьми с ограниченными возможностями.

– Проще всего адаптировать инфраструктуру, – говорит Айгерим Калиаскаркызы. – Установить пандусы, оборудовать коридоры тактильными дорожками и перегородками, поменять таблички, установить мембраны, написанные шрифтом Брайля, установить оборудование в туалетах для инвалидов. Сложнее изменить академически процессы, обучить преподавателей и обес-

печить студентам-инвалидам доступ к учебным материалам. Для этого мы хотим создать центр, где можно будет распечатать материалы шрифтом Брайля, задать вопрос, получить помощь.

В результате университет сможет полноценно готовить людей с особыми потребностями к инженерной и научной работе.

После запуска и анализа результатов проекта Satbayev University планирует сформировать комплексное решение, подробно описывающее все этапы внедрения проекта по аналогу современных франшиз. Satbayev University готов показать потенциал проекта, его положительный социальный и экономический эффект и бесплатно передать свое решение всем заинтересованным вузам Казахстана.

Айгерим Калиаскаркызы
Заместитель директора департамента маркетинга и коммуникаций

ДИРЕКТОР ИНСТИТУТА АРХИТЕКТУРЫ И СТРОИТЕЛЬСТВА ПРИНЯЛ УЧАСТИЕ В МЕЖДУНАРОДНОЙ ВЫСТАВКЕ KAZBUILD

5 сентября Болат Куспангалиев, директор Института архитектуры и строительства им. Т. Басенова, выступил на Форуме поставщиков строительных материалов и услуг, который проходил в рамках 26-й Международной строительной и интерьерной выставки KazBuild.

В своем выступлении Болат Урайханович отметил высокую роль строителей и инженеров-строителей в экономике, так как сегодня они не просто архитекторы и конструкторы, они внедряют новейшие технологии в процесс строительства, они непосредственно создают основные фонды для всех отраслей. И очень важно, чтобы это были профессионалы высочайшего класса. В этом году на основе государственных образовательных грантов в Satbayev University на специальность «Строительная инженерия» поступило около 500 абитуриентов: более 400 – на бакалавриат и более 50 – в магистратуру. После решения вопросов, связанных с набором абитуриентов, необходимо обратить внимание на качество подготовки будущих инженеров, что напрямую зависит от эффективности обучения и приобретения практического опыта, – подчеркнул Болат Куспангалиев.

Сегодня работодатели весьма скептически и настороженно относятся к приему на работу недавних выпускников строительных вузов. Одна из главных причин такого положения – отсутствие у выпускников реального практического опыта работы в условиях действующих производств. Отраслевые производственные фирмы отказываются принимать студентов для прохождения практики. На сегодняшний день это серьезнейшая, буквально «кричащая» проблема строительной отрасли.

Для решения этой проблемы спикер предложил заказчикам объектов строительства включать в контракт с победителями тендеров обязательство со стороны подрядчиков принимать на практику студентов профильных специальностей.

Второй ключевой проблемой подготовки специалистов является оборудование учебных лабораторий. В Satbayev University многое делается для решения данной проблемы – это компьютеризация, установка мультимедийных комплексов, интерактивных досок. Но всё же требуется серьезная модернизация лабораторной базы. К сожалению, в учебных лабораториях до сих пор встречается оборудование, выпущенное в середине прошлого века. Для решения вопроса университету требуется помощь Союза строителей РК.

В заключение спикер отметил, что достичь результата можно только при плотном сотрудничестве вуза, работодателей, общественных организаций, некоммерческих партнерств и объединений в области строительства и, самое главное – молодежи, так как именно она является определяющим фактором успеха.

Предстоит еще много работы, которая потребует настойчивого, планомерного подхода, серьезных финансовых вложений и времени. Все затраты на улучшение качества подготовки специалистов окупятся в конечном итоге модернизацией архитектурно-строительного комплекса Казахстана.

БИЗНЕС И ОБРАЗОВАНИЕ: ДОЛГОСРОЧНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО

Наблюдаемая в Казахстане тенденция модернизации образования требует нового уровня взаимоотношений между бизнесом,

образовательными учреждениями и обществом. В этой сфере интересен опыт наших зарубежных бизнес-партнёров. Существующий в США опыт сотрудничества бизнеса и высшего образования транслирует компания «Fluor Kazakhstan Inc» в Satbayev University на базе специальностей химического профиля на протяжении вот уже более 15 лет.

Американская компания «Fluor Kazakhstan Inc» является одной из крупнейших в мире инженеринговой корпорацией, предоставляющей услуги в области проектирования, строительства, технического обслуживания в отраслях нефтеперерабатывающей, химической и нефтехимической промышленности.

FLUOR®

За время сотрудничества с Satbayev University компания «Fluor Kazakhstan Inc» разработала и внедрила проект автоматизированного комплекса моделирования с применением объектно-ориентированной программы ChemCad, лицензия на использование которой продлевается нашими партнерами каждые пять лет. С 2012 года сотрудничество Satbayev University и «Fluor Kazakhstan Inc» перешло в новый формат, в рамках которого были проведены летние школы, производственные и преддипломные практики, приобретены лабораторное оборудование и учебно-методическая литература. Для чтения лекций студентам и профессорско-преподавательскому составу университета были приглашены ведущие инженеры компании.

Вклад компании «Fluor Kazakhstan Inc» в развитие нашего университета и укрепление международных связей был отмечен Благодарственным письмом руководством Satbayev University, ко-

торое было передано генеральному директору «Fluor Kazakhstan Inc» Роберту Мур (Robert Moore) проректором по академической работе Рина-том Исаковым. В свою очередь Роберт Мур и сотрудник отдела по управлению человеческими ресурсами Лаура Гаммаева вручили именные сертификаты победителям кон-

курса стипендиальной программы компании «Fluor Kazakhstan Inc». Ими стали студенты 4-го года обучения специальности «Химическая технология органических веществ» Института химических и биологических технологий Никита Ан, Мадина Манапова, Айзада Мырзагелди.

АЛИШЕР КОГАБАЕВ: КАНЫШ САТПАЕВ – УЧЕНЫЙ МИРОВОГО ЗНАЧЕНИЯ. СМОЖЕМ ЛИ МЫ ДОСТИГНУТЬ ТЕХ ЖЕ ВЫСОТ?

В Казахстане нет человека, который бы не знал о заслугах академика Каныша Сатпаева. 2019 год был посвящен жизни и творчеству этого человека. Алишер Когабаев, внучатый племянник Каныша Сатпаева, рассказал о своем знаменитом предке.

Д

ля меня самые важные артефакты памяти о Каныше Сатпаеве – это семейные фотографии, которые достались моей маме от ее отца, моего деда. Они висели на стене в нашем доме в старой

деревянной раме под стеклом. Это редкие фотографии Каныша Сатпаева и его родственников 1920-60-х годов, портрет Абдикарима Сатпаева. Это очень ценная память для всей нашей семьи, яркое впечатление моего детства.

Уже позже я узнал о заслугах Каныша Сатпаева в развитии Жезказганского рудного месторождения и в создании Национальной Академии наук КазССР, о его неоценимом вкладе в победу в Великой Отечественной войне и в создание канала Иртыш-Караганда.

Каныш Сатпаев родился и вырос в большой семье, у него было три брата – родной и двое двоюродных. Родной брат Газиз Имантаевич Сатпаев имел хорошее образование и отвечал за всю семью. В 1925-30-х годах он активно включился в работу по становлению и развитию Советской власти, работал председателем Правления Аккелинского потребсоюза, создавал кооперативы.

Абикей Зеинович Сатпаев, видный деятель народного просвещения, был членом народно-освободительного движения «Алашорда». Он тесно работал с Ахметом Байтурсыновым, Алиханом Бокейхановым, Мыржакыпом Дулатовым и другими видными деятелями Казахстана. Абикей Сатпаев был старше Каныша на 18 лет и оказал большое влияние на младшего брата. В одной из анкет Каныш Имантаевич писал: «За полученное образование считаю обязанным на всю жизнь двоюродному брату, старому интеллигенту Абикей Зеиновичу Сатпаеву».

Моя мать Райхан Тлеубеккызы Когабаева – внучка Абдикарима Сатпаева, другого двоюродного брата Каныша Имантаевича. Абдикарим тоже участвовал в движении «Алашорда». По словам академика Алкея Маргулана, он искусно играл на музыкальных инструментах, особенно на скрипке. Все три брата бесследно исчезли в тюрьмах в 1935-1938 годах. Только благодаря писателю Медеу Сарсекееву удалось найти место гибели Абдикарима Сатпаева.

Мои родители много рассказывали о Каныше Сатпаеве. Вспоминаю такой случай: однажды в середине 20-х годов, когда Каныш Имантаевич работал народным судьей 10-го участка города Баянаула, ему пришлось судить богатого человека по имени Есимбай. Когда объявили приговор – 10 лет тюрьмы, пожилой богач вместо того, чтобы возражать, неожиданно громко засмеялся.

Молодой Каныш Сатпаев спросил:

– Ақсақал, почему смеетесь?

Есимбай ответил:

– Спасибо, Канышжан, что дал мне 10 лет, тем самым ты мне продлил жизнь на 10 лет. Мне сейчас 70. Я ровесник твоего отца Имантая. Передай привет от меня...

Говорят, после этого случая Каныш глубоко задумался и по совету старшего брата Абиkey уехал учиться в город Томск.

До самого конца жизни Каныш Имантаевич высоко ценил образование. Именно поэтому он столько вложил в создание и развитие Казахского горно-металлургического института, через много лет ставшего Satbayev University. Вместе с другими маститыми учеными Каныш Сатпаев развивал и поддерживал работу первого технического института Казахстана. Тесно сотрудничая с институтом и с учеными этого вуза, Каныш Сатпаев положил начало развитию металлогенической науки в Казахстане.

В 1937-1939 годах Сатпаев был председателем Государственной экзаменационной комиссии, в 1960-1961 годах руководил проектом профессоров И.И. Бека и Г.Ц. Медоева, под его личным руководством была подготовлена прогнозная металлогеническая карта Центрального Казахстана.

При этом Каныш Имантаевич был очень деликатным человеком и никогда не поправлял человека, если тот ошибался. Однажды на встрече с избирателями Осакаровского района ведущий встречи, перечисляя заслуги и должности академика Каныша Сатпаева, допустил маленькую неточность, может быть, оговорился. Каныш Сатпаев деликатно, не возражив и не смутившись, промолчал. Потом он так объяснил эту ситуацию своему окружению: «Айта берсін. Жамандап жатқан жоқ қой. Пускай говорит. Он про меня плохого ничего не сказал».

В 1947 году вместе с другими учеными Каныш Сатпаев посетил Англию. В одном крупном музее он увидел самородок меди величиной с лошадиную голову. Этот самородок был представлен как руда из африканского месторождения. Каныш Имантаевич сразу понял, что этот экспонат из Жезказгана, но не стал спорить со служащими музея. Попросил лупу. Внимательно изучил самородок. Увидев следы тонкозернистых песчаников, которые бывают только в степной зоне, сказал: «Он привезен из казахских степей». На следующий день работники музея извинились за ошибку.

Многие люди высоко ценили Сатпаева за его искренность, интеллигентность, за то, что он привносил в их жизнь. Медеу Сарсекеев вспоминал о том, как собирал материал о Сатпаеве и встретился с министром среднего тяжелого машиностроения, трижды героем СССР Ефимом Павловичем Славским.

Как-то Ефим Павлович указал на три Золотые звезды на своей груди и сказал:

– Одна не моя, она принадлежит Канышу Имантаевичу. Ее присвоили за находку месторождения на полуострове Мангышлак. Именно академик Сатпаев понял и настоял на том, что надо идти именно туда. В результате мы нашли большие залежи урана, за которые правительство СССР и вручило награду.

Преданность Каныша Сатпаева науке и образованию оказало большое влияние на всю нашу семью, помогла проявить свои таланты. Райхан и Раушан, дочери Абиkey Сатпаева, стали известными медиками. Шамшиябану Сатпаева, дочь Каныша Имантаевича, выпустила в 1999 году книгу «Свет очага – Сәулелі әулет» о ближайшем окружении своего отца. Она часто общалась с нашей семьей, особенно с моим отцом, членом Союза писателей Казахстана Когабаем Жумагали Бижанулы.

Старшая сестра моего отца Когабая – Шынар Жумагалиқызы по образованию энергетик, по призванию художник-орнаменталист. Она рисует необычные орнаменты, изображающие животных и растительный мир Казахстана. В 1998 году знаток искусства, государственный деятель Имангали Тасмаганбетов оценил картины Шынар как «возрождение сакско-звериного стиля».

Сестра моей матери – Карашаш Жаминава в 2016 году участвовала в республиканском конкурсе «Мерейлі отбасы». Ее муж – шахтер Рышад Амренов, он – Герой труда РК, а их дети работают на угольном разрезе «Восточный».

Я сам получил два высших образования и занимаюсь внедрением «умных» почтовых терминалов по выдаче посылок, купленных в интернет-магазинах. Каждый из нас вносит свой вклад в развитие и счастье нашей родины.

Абай Кунанбаев сказал: «Ученый и мыслитель – гордость человечества». Я думаю, яркая жизнь Каныша Сатпаева для молодежи Казахстана является путеводной звездой. Қазақша айтқанда, атамыздың басына түскен қиыншылық бізге түспесін. Бірақ қиындық болмай қызық болмайды. Сол арқылы адам шыңдалады. Жизнь и деятельность Каныша Сатпаева для нас большой пример.

Мы, новое поколение казахстанцев, сможем ли совершить новые открытия и достигнуть в науке таких же высот как Каныш Сатпаев? Этот вопрос должен волновать каждого из нас.

Алишер Когабаев

ҚАЗАҚ КИНОСЫНДАҒЫ КОМЕДИЯНЫҢ ДӘУІРІ АЯҚТАЛАТЫН КҮНДЕ АЛЫС ЕМЕС

ҚАНАҒАТ МҰСТАФИН
Режиссер, сценарист.

Сіз үшін режиссер ретінде кинода не маңызды?

– Мен үшін кинода ең маңызды нәрсе – сценарий. Егер де сценарий жақсы болмаса, онда фильмінде Голливудтың жұлдыздары ойнасын, операторыңыз, командаңыз мықты болсын – бәрібір, әлсіз оқиғамен жақсы туынды шықпайды. «Он алты қыз» комедиясын түсірмес бұрын, менің қолымда сценарийдің сегіз нұсқасы болды. Соңғысын жазып аяқтағанда, фокус-группа құрдым да, сценарийді жиырма адамға оқытып көрдім. Сол жерде «мына тұсы қызық емес сияқты» деген бірнеше адамның ойы бір жерден шықты. Мен дәл сол сахнаның өзіме ұнап тұрғандығына қарамастан, дереу сценарийді өзгерттім. Осылай үлкен жобаларға мен үнемі фокус-группа жасаймын.

Қазақстандық сериалдар туралы қандай пікір-десіз?

– Қазір шағын продакшндер өте көбейіп кетті. Соған қарамастан, өнімнің сапасыздығы туралы мәселе әлі айтылып келеді. Бірақ жақында «Хабар» арнасы бұл жағдайға байланысты өте жақсы шешім қабылдапты. Егер қателеспесем, бұл еңбек шартының бір пунктіне арнайы кіргізілген екен. Яғни, егер тапсырыс алушы продакшнның ұсынып отырған сериалы телеарнаға қажетті рейтингке жете алмаса, онда продакшн осы жобаның шығынының 25% қайтаруға міндетті деп есептелінеді. Меніңше, бұл отандық телехикаялардың сапасын көтеруге жасалған бірден-бір ұтымды шешім деп есептеймін.

Соңғы кезде қатты сынға ұшырап жүрген той комедиясы туралы жыр Қазақстандық режиссерлерді алдағы уақытта басқа жанрдағы киноның басқа дәуірін бастауға алып келмей ме? Егер бұл бастама жолын тапса, сіздің ойыңызша

жанрлық киноның қай түрі жергілікті аудиторияны қызықтыра алуы мүмкін?

– Ия, дұрыс айтасыз, соңғы кезде, шынымен де, той туралы фильмдер өте көбейіп кетті. Өзім де комедия жанрында қазақтың қыз ұзатуы туралы «Той любой ценой» деген фильм түсірдім. Кинотеатрларда өте жақсы жүрді, кассасын айтарлықтай жинады. Бірақ қазіргі таңда той туралы комедиялар өте көп болып кетті. Қазақ киносындағы комедияның дәуірі аяқталатын күн де алыс емес. Себебі, есіңізде болса, осыдан он жыл бұрын рэкетиры, бригада, бумер тақырыбы аса сәнді болатын. Оның жарқын көрінісі ретінде Ақан Сатаевтың «Рэкетир» фильмін айтуға болады. Қазір енді халық үшін комедия жанры жақсы сұраныста болып тұр. Қандай жанр қазақстандық аудиторияны қызықтыра алады деген сұраққа мен нақты жауап бере алмаймын. Ол хоррор, триллер, ужас, боевик жанрларының кез келгені болуы мүмкін. Бірақ бұл жанрларда фильм түсіру үлкен көлемдегі қаржылық шығынды талап ететіндігі белгілі. Ал комедияны өте шағын бюджетке алып шығуға болады. Дегенмен де, алдағы бірнеше жылда қазақ киносында үлкен өзгерістер орын алып, жаңа тенденциялар пайда болатындығына сенемін.

Кино- өнер де, кино – сауда. Соңғысы туралы айтсақ, көрермен сұранысы деген принцип алға шығады. Халықтың артынан ере беру қазіргі Қазақстандық коммерциялық киноның құнын түсіріп жіберген жоқ па?

– Алдымен Қазақстанда коммерциялық киноның өзі бар ма деген сұрақ туындайды. Себебі біздің халқымыздың саны өте аз, бар болғаны он жеті-он сегіз миллионбыз. Мысалға алатын болсақ, бір Мәскеудің өзінде кинотеатрлар саны біздегі бүкіл қазақстандық кинотеатрлардың санымен бірдей. Сол себептен өзіңіз ойлап қараңыз, Ресейде Мәскеуден өзге қаншама үлкен қалалар бар. Сондықтан біз барлық кинотеатрларға ең көп дегенде жетпіс данамен шығатын болсақ, ал оларда бес жүз, алты жүз. Яғни, бізден бес-алты есе көп деген сөз. Сондықтан да бізде таза коммерциялық кино бар деп айтудың өзі қиын. Бірақ соған қарамастан, отандық туындылардың шетелдік кинолардан еш жері кем емес деп айта аламын. Саннан біртіндеп сапаға қарай жылжып келеді. Қазір кинода жүрген жастардың басым көпшілігі шетелден оқып келген кәсіби мамандар. Олар қолда бар аз бюджетке кино түсіріп, өз көрермендерін тауып жатыр. Себебі үйін сатып, кредит алып фильм түсірген біраз әріптестерімді мен білемін. Өкінішке орай, нәтижесінде касса шығынды жаба алмай, біразы үлкен қаржылық қиыншылықтарға тап болды. Сондықтан ойындағы идеяны экранға әкелу үлкен тәуекелге баруды қажет етеді.

«Менің режиссерлық позициям- көрерменге белгілі бір идеологиялық месседж тастау» деген екенсіз бір сұхбатыңызда. Егер қателеспесем, сіз бұл жерде отандық туындылардың негізінде толыққанды қазақ тілінде сөйлегенін және барынша қазақи салт- дәстүрлерді көрсетуді, дәріптеуді меңзеп отырсыз. Бірақ бүгінде дәстүрлі қоғамнан модернизацияланған өркениетті азаматтық қоғамға өту үстіндегі ел үшін экранда кейбір керітартпа түсініктерді қайта өңдеп, өндіре беру бұл қаншалықты дұрыс деп ойлайсыз?

– Мен «Он алты қыз» фильмі арқылы «Бел құда» салтын жаңғыртып, өсіп келе жатқан жастарға көрсеткім келді. Бұл салттың не екендігін білмейтін көрермендер

бұны «Гуглден» іздейді және кинодан шыққаннан кейін, сол жастардың арасында бұл салт туралы түсінік қалыптасады ғой. Сонымен қатар менің «Ең сұлу» фильмім де дәл солай. Негізінде экранды салт-жоралғылармен толтыру немесе боямалау менің мақсатым болған жоқ, өзіңіз байқағандай, дәстүр көріністері тек кейбір сахналарда ғана көрсетіледі. Егер сіз ұлттық құндылықтардың белгілерін экранда өзінің орнымен дұрыс қоя білсеңіз және оны көрерменнің бойына еш жарнамасыз, айқайсыз, табиғи түрде сіңіре алсаңыз, ол үлкен жетістік емес пе?! Әрине, мен бұны әрбір қазақ режиссеріне міндеттемеймін, кез келген нәрсе әркімнің өз қызығушылығына қарай болады. Менің негізгі көрермендерім – жастар. Олардың экраннан өз ұлтының шынайы бейнесін, салт-дәстүрлерін көрулеріне қақылары бар ғой. Бұл менің кинодағы өз қағидам. Себебі қазір киноға баратын көрермендердің жас мөлшері негізінен 14–17 жасты құрайды. Ата-аналармен қатарлас өскен кісілердің басым бөлігі негізінен орыс тілінде тәрбиеленген, олар ұлттық дәстүрлерден алыс. Сондықтан да, әрине, біздегі қазіргі бала тәрбиесінде үлкен сұрақтар көп. Тіпті біз осы жоба барысында өз аудиториямызбен сауалнама жүргізіп те көрдік. Нәтижесінде көрермендердің жартысынан астамы көп нәрседен хабарсыз екендеріне көзім жетті. Сол себепті болашақта қай жанрда жұмыс жасасам да, осы қағидамды берік ұстауға тырысамын.

Сіздің алғашқы мамандығыңыз заңгер болған екен. «Жақсы заңгер болуға болады, бірақ заңды өзгерту қиын» деген екенсіз. Дегенімен де, өзгермейтін заңға деген қоғамдық көзқарасты өзгерту арқылы жақсы режиссер болуға болады емес пе, қалай ойлайсыз?

– Негізі, алғашқы мамандығым – баскетболдан жаттықтырушы. Ал заңгерлік менің екінші мамандығым. Қазір Т. Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясының магистратурасына оқуға түсіп жатырмын. Негізі, сұхбатта менің айтайын дегенім басқаша еді. Режиссер ретінде сен фильмде өз көрерменіңді 2+2=4 емес, 2+2=5 болатындығына сендіруге мүмкіндігің бар. Ал егер сен заңгер болатын болсаң, таңнан кешке дейін бір жерде қағазбен отырарсың, күндерің қайталан береді. Және 2+2=5 деп жазып көр, ертеңіне жұмыстан қуыласың, солай емес пе?! Сол сияқты ғой. Жалпы, маған не үшін кинорежиссер мамандығы ұнайды? Мысалы, мен енді жарты жылдан кейін қайда болатынымды білмеймін, ешқашан кесіп айта алмаймын. Өйткені үнемі ізденіс үстінде жүремін, алда жаңа жобалар күтіп тұрады. Ал үнемі қозғалыста болу дегеніңіз – шығармашылық пен жасампаздық. Және киноның құдіреті де сонда, мықты шығармашылық потенциал арқылы алдындағы көрерменін бөріне сендіре алады. Сондықтан, сіз айтып отырғандай, кино үлкен құрал, экран арқылы өзгермейтін, қатып қалған заңдарға деген қоғамдық көзқарасты өзгерту арқылы шындығында да үлкен толқын тудыруға болады.

Қазіргі Қазақстандық артхаус фильмдердің негізгі кейіпкерлері -социопаттар. Жанрлық киноның өкілі ретінде сіздің ойыңызша, сіздің фильмдеріңіздегі негізгі кейіпкерлер кімдер? Кейіпкер жасауда сіз не нәрсеге баса назар аударасыз?

– Кейіпкерлерімді өмірден алуға тырысамын. Фильмдерімнің басым көпшілігінде өзім сценарист болып

қатысамын. Жалпы, мен адам бойындағы шынайылықты аса құрметтеймін. Өнерде де солай. Кейіпкерлерімді ойдан, қолдан құрастырғым келмейді. Маған айналымдағы қарапайым адамдардың өмірі қызық. Мен оларды сырттай бақылаймын, зерттеймін, содан кейін барып менің көз алдымда образдар галереясы қалыптасады. Актерлардан да сол адамның өмірін өзі сүріп жатқандай, экран алдында еркін, шынайы ойнағандарын талап етемін. Ия, психопаттар мен социопаттар туралы артхаус фильмдер түсіріп жүрген біраз адамдарды білемін. Бірақ менің ойымша, белгілі бір шағын аудиторияға арналған мұндай фильмдер мемлекеттің қаржысына түсірілмеуі тиіс. Әрине, өнерде орын алып қалу үшін, әркім әрқалай тырысады ғой. Бірақ дегенмен де, мемлекеттің ақшасына түсірілген сондай туындылардың кейбірі шетелдерде қазақтың өмірін жұрт шошырлықтай сүреңкі етіп көрсететіндері қаншалықты әділетті деген сұрақ туындайды.

«Адамдар айтады «мына сахнаны түсіретін мың жол бар ғой», - деп. Мен олай ойламаймын. Меніңше ол жерде тек екі ғана жол тұр. Оның өзінде біреуі сөзсіз дұрыс таңдау емес.» дейді аты аңызға айналған Дэвид Финчер. Оқиғаны кино тіліне айналдыру үшін әрбір сахнадағы әрбір кадр аса маңызды. Сәтті кадр табу сіз үшін ұзақ процесс пе?

– Менің кино өнерінде жұмыс жасап жүргеніме біраз уақыт болды. Осы уақытқа дейін он бестей телехикая, төрт толықметражды көркем фильм түсірдім. Мен үшін әрбір жоба үлкен мектеп болды. Қазір менде белгілі бір дәрежеде кәсіби маман ретінде тәжірибелік қор бар. Әрине, маған режиссер ретінде көркем фильм түсірген ұнайды. Әдетте алдымен белгіленген локация бойынша өзім ойша түсірілетін кадрлардың орындары мен құрылымдарын көз алдыма елестетіп анықтап аламын. Содан кейін біз бұл туралы оператормен ақылдасып, ең

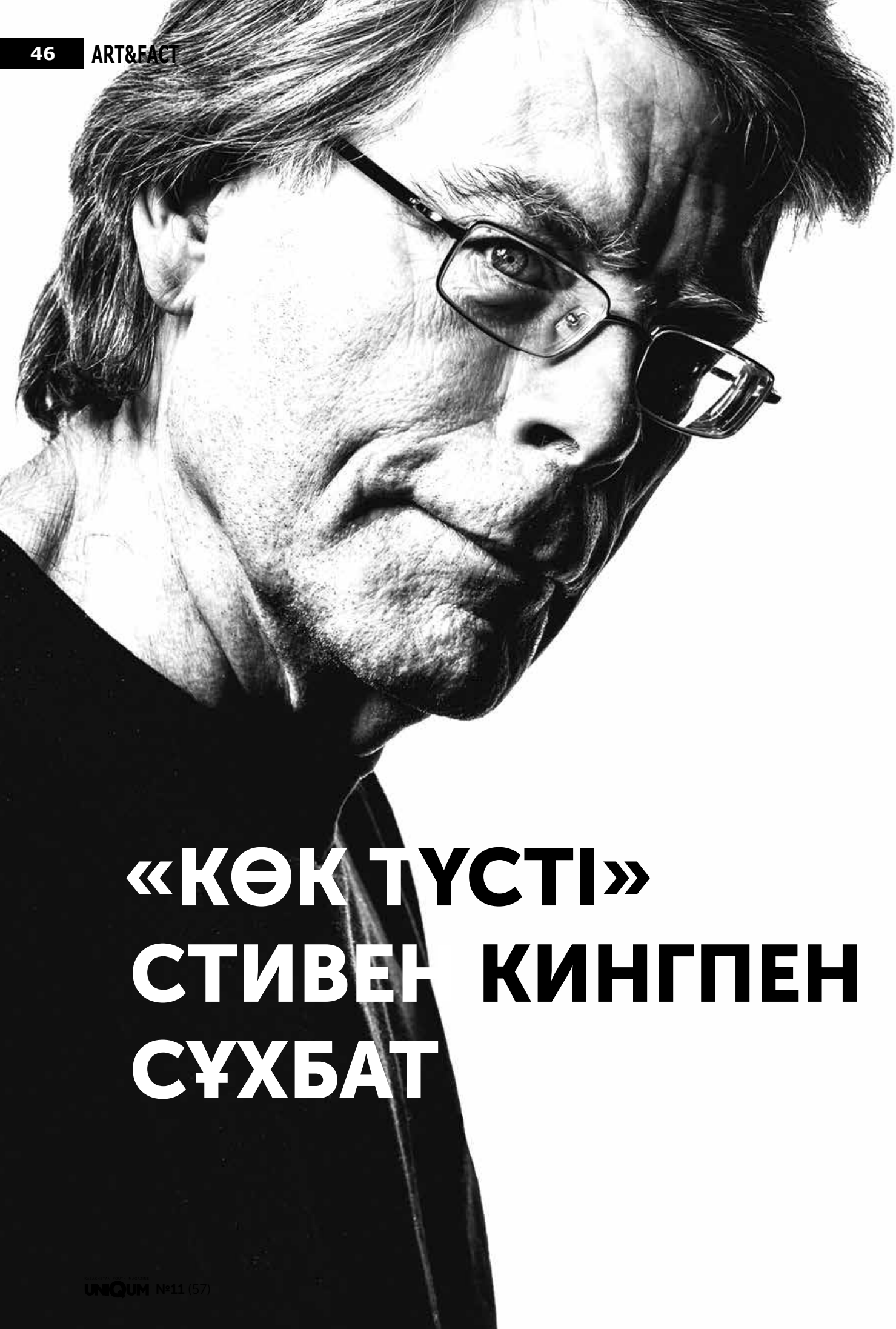
тиімді соңғы нұсқаға тоқтаймыз. Өзіңе көреркті сәтті кадрды барынша жылдам табу бұл тек қана жұмыс тәжірибесі арқылы қалыптаспайды. Сонымен қатар өте көп фильмдер қарау керек. Мысалы, мен түсірілімнен бос уақытымды, еңбек демалысын негізінен кино қараумен өткіземін. Менің айтып отырған кино көру бұл жай

ғана көрермен сияқты басынан соңына дейін тамашалау емес, бұл зерттеу. Фильмнің өзіме қызық кадрларын қайта-қайта жүргізіп, толық бақылаймын, талдаймын. Міне, бұл да үлкен білім мен тәжірибе береді.

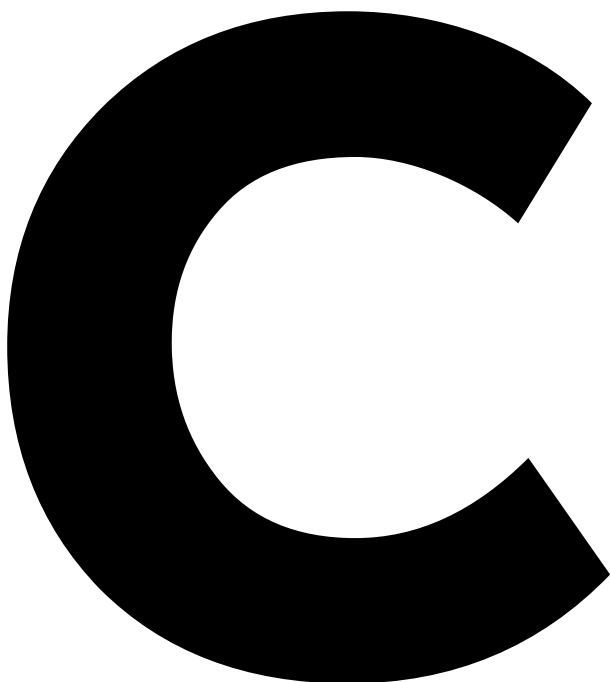
Сонымен, болашақтағы ең үлкен мақсат етіп қойған «Қажымұхан» фильмі туралы жобаңыздың көрермендерімен қауышатын сәті анықталды ма?

– Бұл жобаға дайындалып жүргеніме он жылдай болды. Қазір ол кісі туралы көптеген деректер қолымда бар, сценарий де дайын. Бірақ әлі соңғы нұсқасына тоқталмадық. Бұйырмаса, қаңтар айына дейін сценарий толықтай дайын болады деп жоспарлап отырмыз. Сосын келесі жылы бұйырмаса түсірілімді бастаймыз. 2021 жылы Қажымұқан атамыздың 150 жылдығы болады, соған орай 22 наурыз күні фильмнің алғашқы премьерасы болады деп отырмыз. Бір жарым жылға созылатын үлкен жоба болғандықтан, мен бұған үлкен жауапкершілікпен дайындалып жатырмын. Қазақ киносының тарихында қалатындай фильм шығаруға тырысамын.

Сұхбат бергеніңізге көп рахмет! Сәттілік тілейміз.

«КӨК ТҮСТІ» СТИВЕН КИНГПЕН СҰХБАТ

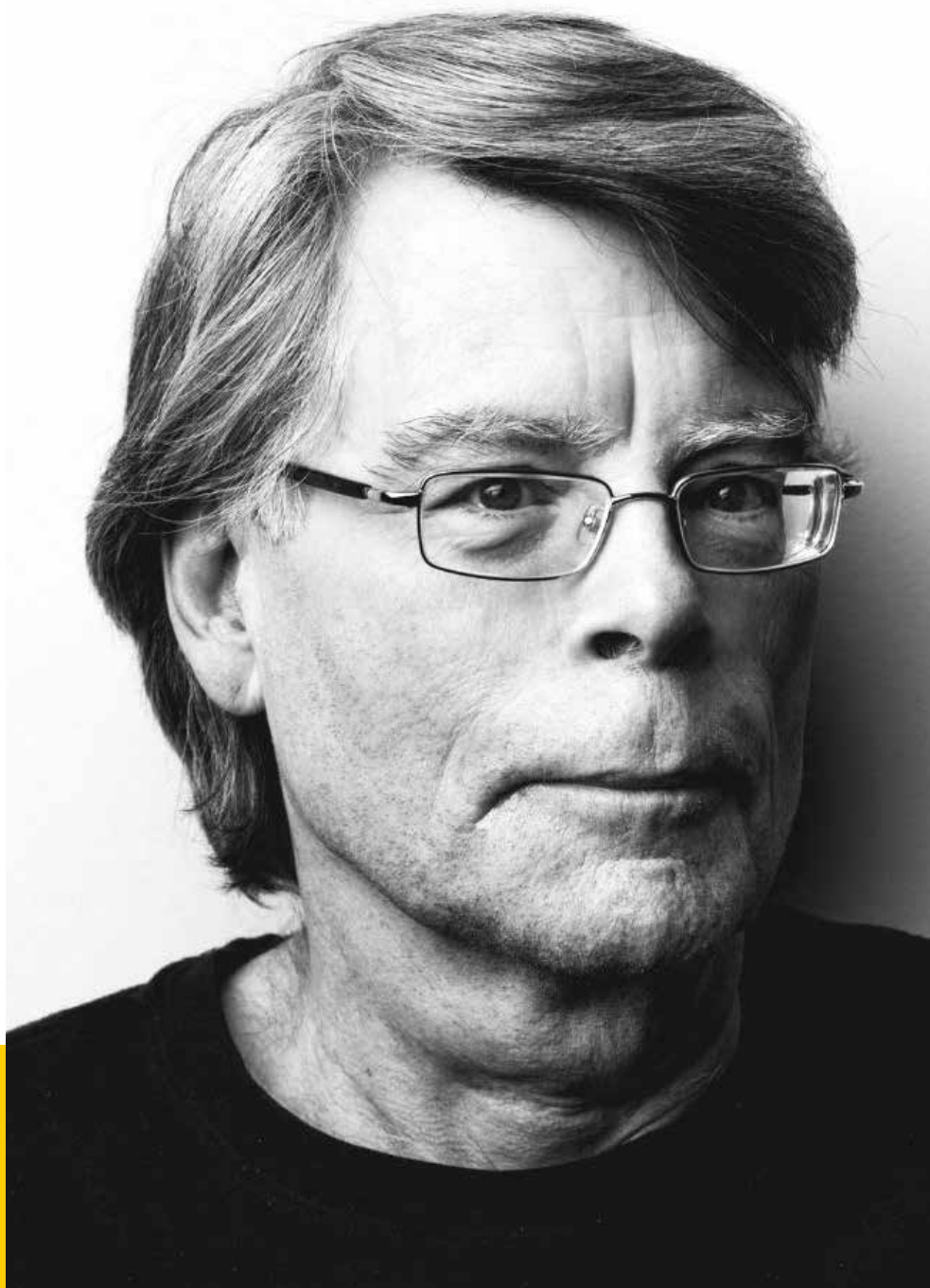

Стивен Кинг жан-жақты талантты тұлға: ол рок стиліндегі авторлық топта гитарада ойнайды, мен осы кездесуімізді пайдаланып, одан бұл аспапта қалай шебер ойнау керектігін үйренуге тырыстым. Ол сондай-ақ өзінің актерлік қабілетін көрсеткен Ричард Никсонның ролін ойнады. Ал бірақ ол жазуға келгенде, өте бірбеткей еді және қазіргі Америка өмірін құпиялы әрі тамаша формаға сала алған айлалы хроника жасаушы.

Біз білетін Кинг көп жылдар бойы жарқындылықтың жаршысы ретінде көрінді, сыншылардың айтқандарына пысықырып та қарамайтын. Оқиғаларды әдемілеп жеткізу жолында оны ештеңе де мазалай алмады. Кинг кәсіби жазушы деген ұғым туралы белсенді ойланды және соған жетті.

Бұл жыл ол үшін өте қауырт өткен сияқты. Шілде айында өзінің кезекті туындысы «Кім тапса, сол алады» (Finders Keepers) шығарды және қараша айында қысқа әңгімелерінің жаңа жинағы жарық көрмекші. Осы сұхбаттан кейін көп өтпей оған президент Барак Обаманың қолынан Өнердің Ұлттық Медалі (National Medal of Arts) табыс етілді.

Анджела Аллан: Танымал маркеттер қалай ықпалды бола алады және өздерінің имиджін қалай қалыптастырады? «Кім тапса, сол алады» сияқты «бренд атты» қалай жасайды дегенге қатысты сіз тамаша үлгі жасадыңыз. Авторлық иелік пен әдеби меншік туралы сұрақ бізді қызықтырады: сіздің жылдар бойғы жұмысыңызға қатысты өзіңіз үшін табысты деп саналатын имидж қалыптасты ма, бар ма?

Стивен Кинг: Жоқ. Мен осы негізгі жолымда өзімнің белгілі тұлғаға айналғанымды аңғардым, бұл жазушылар үшін ерекше дүние. Бірақ бұл, әрине, менің шығармашылығымның қалыптасып қалған бағытты жалғастыруға ниетсіздігінің жемісі деп түсінемін. Шындығында, жазушылар құпия агент болуды ойлай-

ды және біздер үздіксіз алға жылжып отырғандықтан, бәрін көреміз, сосын оларды мүмкіндігінше сыртқа шығарамыз. Кейде баяғы нәрселерге қайта оралған кезде менің ойым өзгере бастайды, менің көрегендерімнің бәрі түрін өзгерткен дүниелер екен, айтпақшы, халық та мені солай көреді. Мен әлі күнге дейін бұны әрі қарай терең зерттеуге тырысқан жоқпын, алайда солай, бұл өзгерістер күннен-күнге жалғаса берді.

Мысалы, кешкісін серуендеуге шыққанда, сыртта жүрген халық кітаптарына қолтаңба сұрайды, тіпті қонақ үйдің сыртына шықсаң да, олар тағы қолтаңба сұрап келіп жатады. Бірақ олар бұл әрекеттерін өздерінің үлкен әжесі үшін немесе соқыр ұлдары үшін жасап жатқанын айтады, ал шындығына келгенде, бұның

барлығы eBay немесе Крейгслист, не осыған ұқсас интернет дүкендерінің пайдасы үшін ғана болатын. Бұл маркетингтің ерекше мінезінің бір түрі ғана, сен мұндай әртүрлі әдістермен айналадағы кино, tv, рок жұлдыздарын біріктіре аласың. Бұл өмір терминологиясында әртүрлілікті құрайды. Бірде мен жазуға тиісті әңгімемен отырғанмын, менде бәрі жоғалып кетті. Мәдени араласулар, жанр туралы немесе сыншылардың көркемдік туралы болашақ пікірлері жайында да ештеңе ойламаймын. Бәрі жоғалып кетеді. Бірақ олар тек алғашқы жобада ғана ғайып бола тұратын. Сосын біраз уақыттан кейін сіз жазуға қайта оралғанда, олардың шынымен де маңызды екенін түсінесіз. Бұл мен үшін жарқын арпалыс.

– Сіз медиа тәжірибеңізде әртүрлі сайттарға инвестор болдыңыз. «Оқ үстінде атпен шабу» – алғашқы электронды кітабыңыз болды, бұл «Өсімдік» сериалымен жарияланды. Соңғы шығарғаныңыз «Мастанған отты жұмыс» аудиокітап ретінде көрінді. Сондай-ақ сіз телевидение, кино және сахна үшін де жаздыңыз. Өзіңіз қалай ойлайсыз, аудиторияңыз осы оқиғалардың лебімен әрі қарай жалғасты ма?

– Біріншіден, бұлардың көбі негізінен «Оқ үстінде атпен шабу» шығармасымен бірге жасалды, электронды кітап, сосын романдар сериалы, бірақ мұның барлығы «81 миля» мен «Ур» жасау туралы жоспардан туған болатын. Басқаша айтқанда, бұл мен жұмыс бастағанда және көрсеткенде, ішінде болмау технологиясының бір бөлігі ғана еді. Ал егер мен бұған тырыссам не болады? Бұл неге ұқсайды? Бұл жаңа гүлге ұқсайтын шығар. Егер саған отбасың қолдау көрсетсе, әрі табысты болсаң, бұл өте жақсы нәрсе. Банкке біраз ақша қойсаң, күннен-күнге қаржы жағынан бәрі дұрыс бола бастайды. Егер сен бір жаңа дүниені қаласаң, сен оған тырыса аласың. Сірә, кино мен телевидениенің істеп жатқаны дұрыс емес. Олар мені алдын ала жасап қояды және үлкен кеңістікке құрып тастайды. Менің алғашқы редакторым Билл Томсон «Кэрри», «Салемнің жеребесі», «Нур», «Түнгі кезек» жұмыстарына редактор болды. Оның «Кэрри» туралы былай дегені бар: «Бұл жазушы өз миының жобалаушысы». Осы шығармалардың көбі негізінен кино индустриясына сатылды, себебі олардағы ситуациялар қарапайым және визуальды кеңістікке жақын болды. Мен киномен өстім, бұл өнер менің бүкіл болмысымды қалыптастырды. Мен кино көріп отырып, оны оқитынмын да. Мен әр нәрсені көру жүйесімен (визуальды түрде) қабылдайтынмын. Бұл сезіну мен колледж оқып жүргенде күшейе түсті. Ол уақытта көптеген поэтикалық курстарға қатысатынмын. Дәл сол кезде халық түсінігінде елестету немесе көру идеясы туып жатқан, яғни айтуға тиісті дүниелердің бәрін алдымен көру керек. Демек, кейіпкердің көңіл-күйі нашар екенін сөзбен айтудың қажеті жоқ, оны көрсету керек, түсінікті болардай бір нәрсе көрсет – міне, керегі. Және бұл маған өте табиғи көрінеді. Көп фильмдердің сәтсіз шығатыны да сондықтан, яғни визуальды кеңістік жетпей жатады. «Мардымсыздық» және «Шоушенкадан қашу» сияқты қысқа шығармалар, меніңше, визуальды мүмкіндіктерді дұрыс пайдалана білді деп ойлаймын.

«Күмбез асты» – телевидение сериалы, күмбезді негізгі идея етіп ала отырып жасалған туын-

ды сәтті түскендіктен, қатарынан үш маусымын да шығарды. Бірақ бұл сәттіліктің кілті тек оның әдеби мықтылығында ма: характер, тақырып, дамуы, оқиғаның баяндалуы және тағы сол сияқты нәрселерге байланысты ма?! Сіз табысты бола алмасаңыз, әрине, бұларды сағынасыз. Мен көптеген фильмдерге сценарий жаздым және «Калейдоскоп қорқыныштары» өте табысты болды. Ал кейбіреулері мүлде табыс әкелген жоқ. Мен минисериалдарды жақсы көремін, олар бар болғаны үш-төрт бөлімнен тұрады. Меніңше, ең сүйікті жұмысым және маған соншалықты табыс әкелген фильм «Ғасыр дауылы». Бұл Фридрих Дюрренматттың «Келу» шығармасына көбірек ұқсайды. Мен енді қайталанатын, оралатын дүниелерді жақсы көре бастадым. Бұл туралы ой «11/22/63» ішінде көрінді деп ойлаймын. Джеймс Франко тамаша, ол оқиғаны қалай әңгімелеу керектігін біледі.

Телевидениедегі минисериалдар мен эпизодтардың барлығының әдеби нұсқасы бар. Мен өзімді алға қарай асыға тартамын, «Сындырар салмақтылық», «Жүретін өлік» – бұлардың барлығы өте керемет туынды деген бағасын алды, себебі оларда қызықтырғыш тартылыс пен тереңділік қатар тоғысқан болатын.

– Сіздің көптеген шығармаларыңыз әдеттегі жанр шекарасында әртүрлі ой туғызады. Жанр мәселесіне байланысты өзіңіз қалай ойлайсыз?

– Бұл бір мазаны кетіретін сұрақ. Себебі мен өзімді белгілі бір жанрдың жазушысы деп ойламаймын, бірақ мені халық хоррор, фантастикалық немесе ғылыми көркем әдебиеттің өкілі деп есептейді. Бұл сен жеңе алмайтын күрес. Таза әдебиет пен коммерциялық әдебиет арасындағы қарсылық немесе американдық әдебиет мен жанрлық әдебиеттегі қарсылық. Бұл қалай болмасын – сен шын мәнінде қаламайтын күрес. Жанр кітаптар тізімін жасайды, бұл маған да қатысты. Кездейсоқ оқырмандар «мен романтика оқығым келеді» дейді. Ия, бұл қазір өте қолжетімді, қалаған романтикалық шығарманы кез келген Harlequin сияқты сайттардан оңай табуға болады. «Күңгірттіктің елу көлеңкесі» таба алатын шығарсыз немесе жаңа сериалдарды, тіпті эротик романтиканы да таба аласыз. Бірақ сіз не үшін бұлардың арасынан «Ребекка» немесе «Уақыт саяхатшысының әйелі», болмаса «Жүз жылдық жалғыздық» сияқты романдарды көре алмайсыз. Олардың барлығында жанрлық әдебиеттің элементтері бар және бұл менің шығармаларыма да қатысты. Мен хоррор жанрындағы туындыларды оқып өстім: Роберт Блох, Ричард Мэтисон, Говард Филлипс Лавкрафт, Август Дерлет, осы авторлардың барлығын. Мен әлі күнге дейін осы жанрды сүйіп оқымын, бірақ шынында тамаша дүниелер табу өте қиын. Мен блогтардан мен интернет-магазиндерден барлық жанрды қарауға тырысам, бірақ бәрін бірдей оқымаймын. Мен өз басымда осы тақырыпта талас туғанда, Мерседес мырзаның идеясы ойыма оралады, сосын теледидар көремін. Мен Флоридадан осы Мэнге келіп, Оңтүстік Каролинаға тоқтаған кезде теледидардан бір оқиға туралы айтып жатқандарын көрдім. Әңгіме қыз бен жігіттің арасындағы кішкентай нәрседен басталып, үлкен қылмыстық қанды оқиғаға айналады. Сонда мен өзіме «Бұл нағыз детективті шығарманың желісіне арқау болар дүние, бірақ бұл менің қолымнан келмейді, мен жазатын оқиға емес» дедім. Біраз

жылдар өткеннен кейін сен артыңа қарағанда, өзің шындығында қалаған, бірақ жаза алмаған шығармалар болады. Себебі ол сенің жанрыңа сәйкес келмеген еді. Әрине, мен жанр маңызды емес деп айта аламын, бірақ бұл сенің әдебиеттегі дәрежеңді анықтайды ғой, сондықтан бұл маңызды екені анық. Қалай болмасын, мен алға қарай жылжи беремін және жаза беремін.

– Негізінен жанр туралы көп адам былай түсіндіреді, «жанр дегеніміз – бұл формаларды біріктіру, яғни шығарманың құрылымдар арқылы бір пішінге келуі». Ал бірақ «Қараңғы мұнараның ішінде» атты сериалыңызда сіздің жасаған характерлеріңіз шындығында ешқандай формаға бірікпейді. Бұл жерде сонда тек идеяны ойнату ғана жүзеге асып тұр ғой, солай ма?

– Бұл сұрағыңыз тағы жанр мәселесіне тіреліп тұрма? Жақсы, сіз айтқан сол көп халықтың ойы тап бір кішкентай баланың әңгімесіне ұқсайды. «Мен мына тамақты жегім келмейді, себебі бұған мен жақсы көрмейтін басқа бірдеңелер араласып кеткен».

– Дұрыс. Маған «Калланың қатігездігі» атты таууы қатты ұнайды.

– «Қараңғы мұнара» кітаптары түгелдей дерлік төбелес. Бұл жерде вестерн бағытындағы сюжет негізгі роль атқарады. Сондай-ақ фантастикалық және ғылыми көркем әдебиеттің де элементтері жетерлік. Мен колледж оқып жүргенде, бұл нәрселерден онша хабарым болмаған еді, кейін мифтік архетиппен жұмыс жасауды үйренгеннен кейін, мендегі қызығушылық одан да күшейе түсті. Егер менің қолымнан бір нәрсе келсе, қашан да мен оны жасап қалуға тырысатынымын.

– Сіз жақында «Нью-Йорк Таймсқа» жазушылар және өнімді табыс туралы эссе жаздыңыз. Бұл жерде сіз еңбек ету формасы туралы жаздыңыз ба? Өзіңіз қалай ойлайсыз, жалпы жазушылық кәсіптің басқа жұмыстардан қандай айырмашылығы бар?

– Жақсы, бұл мен үшін өте тамаша жұмыс. Себебі мен күніне небәрі 4 сағат жұмыс жасаймын. Жазушылар қандай уақытта болмасын әртүрлі болған. Энтони Троллоп әдетте таңғы сағат төртте орнынан тұрып, кешкі жетіге дейін жазумен айналысатын болған. Ал Джон Ирвинг күні бойы жазумен отырған. Бірақ мен олардың бұлайша қалай өмір сүргенін еш түсіне алмадым.

– Менің естуімше, Бальзак түні бойы жазумен айналысқан.

– Дұрыс. Томас Вулф та түні бойы жазумен отырған. Бірақ мен үшін қайта оралуды және қайта жазуды ба-

рынша азайту керек. Сонымен қатар қазір менің де жасым келіп қалды. Бұрын жас кезімде көп жазатын едім, тіпті әртүрлі екі жобада қатар жұмыс жасай беретінмін. Мен жаңа дүниелерімді кейде таңертең, кейде түнде жазамын. Олар бастапқыда ешқандай табыс әкелмейтін. Кейін көп кешікпей экранизацияланатын. Содан кейін ғана олар жақсы бірдеңеге айнала бастайды.

Менің новеллист екі ұлым бар. Джое Хилл және Овин Кинг. Джое балам маған көбірек ұқсайды. Ал Овин аздап жалқаулау, әлсіздеу және әсершіл. Джое қазір попкорннан бас тартуға тырысып жүр. Ол маған өзімнің 30 жастағы кезімді есіме түсіре береді.

– Сіз публицистикалық шығармаларыңызда суық қаруларды бақылау мен салық салушылар туралы да ойыңызды ашық білдірдіңіз. Өзіңіз қалай ойлайсыз, сіздің романдарыңыздан қандай да бір саяси идеяларды табуға бола ма?

– Мен халықтан ашынып жазған хаттарды жиі алып отырамын. Олардың айтқандары шындыққа жанасатын. Ия, мен бүкіл өмірімді бір нүктеге арнадым. Әрине, түгелдей демей-ақ қояйын. Әйелім сізге болашақта менің 1968 жылғы сайлауда Ричард Никсонға дауыс бергенімді айтатын болады, себебі ол өз жоспарында біздің әскерді Вьетнам территориясынан шығаруға

күш салатыны туралы баяндады. Ия, мен оның бұл уәдесіне сендім. Кейін ол маған былай деді. «Ия, менде ондай жоспар болғаны рас еді, бірақ бұл сайлаудан бұрын айтылмады». Мен оған дауыс бердім, оның жоспары болашақта көп нәрселерді шие-леністіруге әкелді. Мен радикалды көзқарастағы тұлғамын. Менің саяси ұстанымым қашан да жасалып жатқан әрекеттердің тек шынайы жағында болу. Мэн штатында өстім және менің бүкіл туыстарым республикашылдар

еді. Олар республикалық партияға және демократияға серт бергендер болатын. Мен Вьетнам тақырыбында радикалды жақтамын және бұл саяси ойында көп балалар да радикалды көзқараста болды. Мен әлі күнге дейін оң қанаттардың жасап жатқандарын түсіне алмаймын, ақылыма сыймайды. Бәрібір де бұл халық өзінің христиандық өкілі екенін білдіреді. Шынымды айтсам, мен әлі күнге дейін осы екі саяси стандартты түсіне алмай-ақ қойдым.

Мен республикалық кандидаттарды көргенде, жүйкем ерекше тозады, Бен Карсон оның өте нашары. Ол біздің ұлттық қарызымыз және болашақтағы ұрпағымызға сол қарызды қалай мұра ететініміз туралы айтады. Олардың басым көпшілігі осы бітпейтін қарыздар туралы және соған ие болар

балаларымыздың болашағы туралы ғана айта береді. Алайда ешқайсысы қоршаған ортаның қауіпсіздігі немесе біздің балаларымыз қорғаныш бет пердесін қалай киюі қажет сияқты дүниелерді ешқашан айтпайды. Бұл мені қатты мазалайды.

Мен жазуға отырған кезде кейіпкерлеріме байланысты екі жақты көзқарасты да ашып көрсетуге тырысам. Әр сюжет кейіпкер характерінен өрбиді. Бірақ мен деректі әдебиетке кіріскенде, бұл маңыздырақ болғандықтан, әдеттегідей былай айтуға болмайды: «Мені біреулердің мазалағанын қаламаймын немесе әлеуметтік желілерге кірмеймін». Мен халықты қорқытқым келмейді, бұлар жай ғана менің көзқарастарым. Ия, жоғарыда айтылған суық қаруларды бақылауға қатысты нәрсе де менің осы жеке көзқарастарымның қатарына кіреді. Мен Джон Леннонды өте жақсы көремін, ол: «Біз қолымыздан келгеннің бәрін жасаймыз», – дейді.

– Жақында сіз Барак Обаманың қолынан Өнердің Ұлттық Медалін алдыңыз. Бұл құрмет соңғы жылдары жазылған жұмыстарыңызға берілді және әдебиеттегі дәрежеңізді тағы да көтере түсті. Өзіңіз бұл туралы не айтасыз?

– Мен сахнада тұрғанда, шынында да, өзімнің жанрлық және халықтық жазушы екенімді сездім. Мен бұл туралы ешқашан айтқан емеспін және ешқашан түсіндіруге бағытталған немесе ашуға толы хаттар жазған емеспін. Қазір мен өзімді барынша сабырлыққа шақырып, әрі қарай жұмыс істеуге тырысудамын. Әрине, іштегіні сыртқа шығарып тұру маңызды ғой, бірақ сыни тұрғыдан келгенде, тыныштық сақтап, әрі қарай жұмыс жасаған әлдеқайда дұрыс деп есептелінеді. Әдебиет сынында егер сенің жазған дүниеңе адамдар бірдей көзқарас білдірсе, онда бұл жерде бір шикілік бар деген сөз, демек сенің жұмысында бір үлкен қателік жатыр. Сен қате бірдеңе жасап тұрып және жүйкең тозып былай дейсің: «Менікі дұрыс, ал қалғандарыңкі қате». Бірақ әдетте қайта қарағаннан кейін не болады, бәрі басқаша айтып шыға ке-

леді. Мен алғаш рет «Өртүрлі мезгілдерді» жарыққа шығардым, бұл төрт новелладан тұрды. Және әрбір шыққан сайын мен мынаны естідім: «Бұл өте жақсы кітап, тек мына бір жұмысты қоспағанда». Алайда бұлар ешқашан ұқсас оқиғалар болған емес.

Көп сыншылардың көзқарасында, әсіресе ескі көзқарастағы адамдардың ойында мен бұзушылардың қатарындамын. Хоррор жанрдағы жазушымын және сыншылар менен реал іздеп әуре болады. Және көп сыншылардың жұмыстары шынайы сын дәрежесіне жетпей қалады, содан кейін жоқ болады. Дәл қазіргі сыншылардың біразы менімен бірге өсті және олар менің шығармашылығыммен өте ерте кезден таныс болды. Олардың барлық жұмыстары мен еңбектерінде ашық ойлау тенденциясы бар. Бұл негізінде өте маңызды нәрсе.

Харольд Блум сияқты ескі мектептің сыншыларының көзқарастары менің жүйкеме тиеді. Олар қазіргі Америка мәдениетін жақсы түсіне алмайтындай көрінеді. Олар әдебиеттегі эволюция Шервуд Андерсонның кезеңімен тоқтап қалғандай қабылдайды. Ия, одан әрі 1953 жылға дейінгі шыққан Фолкнер және Хемингуэйді де мойындайды. Кезінде Джон Стайнбек те тамаша кітаптарымен сыншылардың үмітін ақтай алмаған. Теодор Драйзер американ трагедиясы туралы айтса, олар тек былай дейді: «Ол проза стилін ластаушы». Ия, ол сондай болған! Оның «Керри әпкесін» немесе «Америка трагедиясын» ешкім тарихтан алып тастай алмады. Бұлар Америка әдебиетінің нағыз жауһарлары болып қала берді. Немесе Фрэнк Норрис туралы ешкім айтпайды, бірақ артында қаншама тамаша кітаптар қалды. Стивен Крейннің жағдайы да дәл солай болған, ешбір сыншының ықыласына бөленбеген, себебі ол пролетариат жазушы болған. Мен түсім көк. Мен көк түстілердің ішінен шықтым. Мен ресторанға бармадым, ол жерде мейлінше сақ болу керек ғой. Мен киім немесе басқа заттарды да алмадым. Менің қолымнан оқу келді. Мен Америка әдебиетінде жұмыс жасап жатқан әрбір тұлғаны қатты құрметтеймін. Филип Рот пен Бернард Маламуд – мен шындығында бас иетін тамаша жандар. Харольд Блум сияқты сыншылармен келісе алмаймын, себебі олар Джим Томпсонды немесе Росс Макдональдты өз дәрежелерінде бағалай алмады.

Бұл бір бинго ойыны сияқты. Әрине, қалай да болмасын, мен бұл құрметті сыйлыққа ие болғаным өте қуаныштымын. Әдебиеттегі сыйлықтар жазушыларға әрі қарай жүруіне үлкен жігер береді. Харольд Блум сияқтылар бұған да қарсы. Бірақ бәрі өз жалғасын таба береді. Бұл үлкен дискуссия тудыратын мәселе.

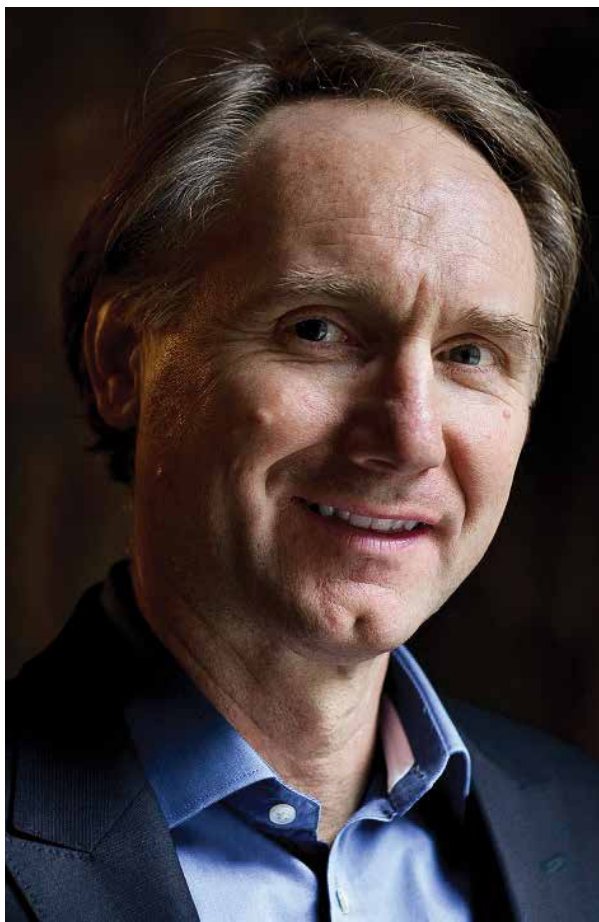
Сұхбаттасқан:

Гарвард университеті әдебиет тарихының оқытушысы Анджела Аллан

25. 10. 2015

LARB/ The Los Angeles Review of Books

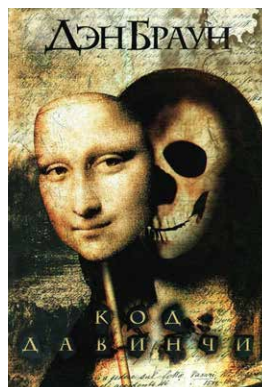
ДЭН БРАУНМЕН «ДА ВИНЧИ КОДЫ» ЖАЙЫНДА СҰХБАТ

Сіздің бұрынғы жазылған шығармаларыңызбен әлі таныс емес оқырмандарыңызға «Да Винчи кодын» қалай сипаттап бере аласыз?

«Да Винчи коды» романында Гарвардтық танымал символист Роберт Лэнгдонның Лувр мұражайындағы Да Винчидің картинасына байланысты құпия символдарды зерттеуі туралы оқиғалар баяндалады. Ол барлық уақытта адамзат үшін аса маңызды құпияның кіліттенген кодын табуды мақсат етеді. Шешім іздеу жолында ол көптеген нұсқалардың ішінен ада-сып жүріп тапқан жалғыз және соңғы жолы осы шығарманың оқиғасына арқау болады. Бұл романда барлық тарихи фактілер мен деректер, нысанаға алынған картина тарихы және жасырын ритуалдар сияқты шығармаға арқау болған әрбір нәрсе өте ұқыптылықпен пайдаланылды. Бұл романда негізінен Да Винчидің атақты суреттеріндегі құпия кодтар ашылады.

Сіздің болашақта шығатын кітаптарыңыздан тағы осы Роберт Лэнгдонның бейнесін көре аламыз ба?

Әрине, бұл характер менің көп жылдар бойы ізденісте жүріп тапқан образым болды. Оның символдар мен иконографияға деген қызығушылығы оған экзотикалық тарихи орындардан таңғажайып, мәңгілік оқиғалар тізбегін ашуына мүмкіндік берді. Қазір менің ойымда Роберт Лэнгдонның ашқалы жатқан кезекті құпия орындарының эскизы бар.

Ия, қазір мен «Да Винчи коды» сериясының жалғасын жазу үстіндемін. Бұл романда оқиға Роберттің Америка топырағындағы кейбір құпиялармен қақтығысып қалуымен басталады. Бұл шығарма біздің ұлттық астанамыздың жасырын тарихын ашуға негізделеді.

Сіздің болашақтағы кітаптарыңыздан культтық құпияларға байланысты, мысалы, Нумерология, Пифагорлық түсініктер немесе Каббализмге байланысты тағы да осындай көркем зерттеулерге құрылған дүниелер көре аламызба?

Бұл тақырыптар өте тамаша. Шындығында, менің Лэнгдоным бұндай жасырын жатқан дүниелерді терең зерттеуге міндетті түрде баратын болады. Бірақ, есіңізде болса осы «Да Винчи кодында» кейіпкердің Каббалистикалық нумерологияны ашқан сахнасы бар. Бұл кітап сондай -ақ басқа да секталардың осыған ұқсас өте терең жасырылған құпия кодтарын ашуға тырысады, кейін оқығанда қызық болмай қалмас үшін мен олардың есімдерін қазірше айтпай -ақ қояйын.

Жалпы, «Да Винчи Коды» шығармасы сіздің осы тақырыпқа ерекше ынтаңыздан туған дүние, бірақ жоғарыда айтылып өткен жасырын кодтар мен символдар немесе деректер шындығында дәл қазір біздің қарапайым өмірімізде ешқандай оқиға жасап жатқан жоқ ғой деп ойламайсыз ба?

Мен осы романды жазу үстінде қаншама тарихи деректермен зерттеу жұмысын жасадым, сонда менің түсінгенім жалғыз нәрсе ол біздің білеміз деп ойлайтын тарих негізгі шындықтан әлдеқайда алыс жатыр екен. Ал шынайы болмыстың кіліті ол біздің айналамыздағы музыка, бейнелеу, архитектура өнері мен аңыздарында жатыр. Роберт Лэнгдонның сөзімен айтқанда «Құпиялар әрбір жерде кездеседі.»

Егер, оқырмандарыңыз сіздің бүкіл шығармаларыңызға арқау болған Массондық құпия ұйымдар туралы тереңірек білуді қаласа, сіз оларға қандай кітаптар ұсынар едіңіз?

Олар туралы жазылған кітаптар өте көп, бірақ ең бірінші қайсысынан бастау керектігін анықтау өте қиын, себебі әркімнің талғамы мен деңгейі әртүрлі ғой. Және Массондықтар тақырыбы өте терең түсінуді талап етеді, мен оқырмандардың бауырластықтар ту-

ралы тек тобырлық деңгейге арналып жазылған сапасыз жұмыстарға арандатылып қалуынан қатты алаңдаймын. Мен жинақы және таза ақпараттар беретін «Массондардың құрылуы» дегенді ғана ұсына аламын. Егер сіз расында бауырластыққа сенетін болсаңыз онда кейде біраз нәрселерді жасырып қалуға тура келеді.

Өзіңіз дәл қазір қандай авторларды оқып жүрсіз? Кім әсер етіп жүр?

Бұл сұрақ маған өте оғаштау естіледі, себебі мен көркем шығармаларды мүлде сирек оқимын. Мен жазып жатқан дүниелеріме байланысты көбінесе уақытымды деректі әдебиетке арнаймын. Мысалы, тарихи оқиғалар, өмірбаяндар немесе көне жазулардың аудармалары сияқты мүмкіндігінше менің болашақ туындыма ақпарат болатын дүниелер оқимын. Бірақ мені аса таңғалдыратын және шабыттандыратын көркем әдебиеттің өкілдері бар. Олар Роберт Ладлэм және Джон Стейнбек. Роберттің интригасы, ал, Джонның суреттеуі қызықтырады. Сонымен қатар, әрине, Шекспир пьесалары бар.

Қандай кітап сіздің өміріңізде ерекше әсер етті және не үшін?

Мен колледжді бітіргенге дейін тек ғана классикалық бағыттағы ескі шығармаларды оқып жүрдім. 1994 жылы Таити аралына демалыс алып, жағажайда жүргенімде ойламаған жерден қолыма Сидни Шелдонның «Ақыр заман» романы түсті. Бірінші бетін аштым, екінші бетін, содан кейін келесісін... Бас ала алмай оқып отырып толық бір сағаттың ішінде аяқтап тастадым. Өзіме қатты таңғалып тұрып сол сәтте басыма мынандай ой келді, «Ей, мен де бұны жаза аламын.» Сөйтіп, мен үйге орала сала алғашқы романым «Сандық бекіністі» бастап кеттім. Ол 1996 жылы жарық көрді.

Сіздің сүйікті 10 кітабыңыз туралы біле аламызба?

«Тышқандар мен адамдар» (Джон Стейнбек)- Қарапайым, жұмбақтау, өткір. Жас жазушы үшін әрбір тарауы әсерлі суреттеу тәсіліне баулитын үлкен бір шеберлік сағаты сияқты.

«Гёдель, Эшер, Бах» (Дуглас Хофштадтер)- Мен бұл шығарманың тек 3% ғана сүйсініп отырып түсіндім. «Каин және Авель» (Джеффри Арчер)- Арчердың шығарманы баяндау тәсілінсіз оқырманды қалай ұзақ ұстап отыратынына мен әлі таңғалумен келемін.

«Плам аралы» (Нелсон Демилл) - Ол бұл шығармасы арқылы оқырмандарына шындықтың шебер суреттелуі мен кекесін юморды және тамаша авторлық көзқарасты қалдырды.

«Борна идентификациясы» (Роберт Ладлэм)- Бұл ертерек шыққан өте күрделі, терең туынды менің алғаш рет триллер жанрына деген қызығушылығымды оятқан болатын.

«Тыныштықтың шуы» (Уильям Шекспир)- Мен ағылшын мұғалімі болып және осы туралы оқушыларыма сабақ берместен бұрын бұл пьесаның қандай тамаша туынды екенін түсінбей келген едім. Бұны оқып отырып бір басы артық мылжың диалог таппайсыз.

«Амбиграммалар және амбиграмма өнеріндегі сәулелер» пьесасы (Джон Лэнгдон)- Өртіс әрі философ Джон Лэнгдон біздің кемеңгер тұлғаларымыздың бірі. Оның бұл кітабы менің өнер, символдар мен сим-

метриялар туралы бұрынғы ойымды мүлде өзгертіп жіберді.

«Шифрланған кодтар & басқа да құпиялар & заңсыз ұйымдар» (Фред Риксон)

-Бұл кітап өнер, тарих, ғылым, криптология философиясының энциклопедиялық феномены.

«Жұмбақ сарай» (Джеймс Бэмфорд)- Бұл кітап жасырын ұйым Америкалық премьерлердің интеллектуальді агенті туралы болғандықтан ең сүйсініп оқитын кітаптарымның бірі.

«Стильдің элементтері» (У. Струнк П. Уайт)- Себебі барлық грамматикалық ережелер мен оқылулар кімнің есінде толықтай қалды?

Сүйікті фильмдеріңіз?

Менің қай уақытта да ең сүйікті фильмдерім, олар: «Фантазия», «Өмір қандай тамаша», «Энни Холл», «Ро-мео мен Джульетта». Әрине, егер мүмкіндік болып жатса, попкорн жеп отырып «Индиана Джонс» немесе «Алқызыл барыс» кейіпкерлермен бірге уақыт өткізген тіпті керемет ғой.

Сүйікті музыкаңыз?

Мен жақында испаниялық тамаша орындаушы Франко Де Витаны тауып алдым. Сосын Gipsy Kings, Сара Маклахан және өте жас әрі талантты әнші Ванесса Карлтонды тыңдаймын.

Сіздің сыйлық ретінде алғыңыз келетін немесе біреуге сыйлағыңыз келетін сүйікті кітабыңыз қандай?

Бұл бір нердтың әңгімесі болар, бірақ, меніңше, тері мұқабалы Оксфордтық ағылшын сөздігін сыйлыққа беру өте қымбат сыйлық деп ойлаймын.

Бізге өзіңіз туралы, «біле жүрген жақсы» деп есептейтін 3 фактыны айтып бере аласыз ба? Әрине, шығармашылық тұрғыдан, біріншіден, сіздің алғашқы мамандығыңыз қандай еді? Сізді не жазу шабыттандырады? Және ең соңғы сұрақ, сіздің өмір жолыңызда естен кетпестей көңілді сәт сыйлаған оқиғалар?

Егер бір күн дағдылы уақытым таңғы 4:00 тұрып, жұмыс үстелімде бола алмай қалсам, мені күні бойы басқаша бір сағыныш сезімі басады да тұрады. Алдымен тәңертең ерте тұра салып, қысқа таңғы жаттығулар жасаумен айналысамын. Бұл жаттығулар адамның қантамыр айналым жүйесіне өте пайдалы. Тәңертеңгі бұндай демалыс менің ойымда жүрген сюжеттердің жаңа өзгерістерге қарай шешім табуына көп көмектеседі.

Оқырмандарыңыздың өзіңіз туралы тағы не білгенін қалайсыз? Мысалы, сізге не ұнайды немесе ұнамайды, не қызықтырады, хоббиыңыз қандай?

Мен жақында теннис ойының фанаты болдым (және әр күн сайын түстен кейін жұмыс аяқталғанда өзімде ойнап тұрамын). Егер алаңнан біреу сыртқа шығып қалса онда топ спин сол жаққа қарай лақтырылады.

Ойыңызбен бөліскеніңізге рахмет!

**Сұхбат BookBrowse сайтынан алынды.
Аударған: Мерей Қосын**

